

obzornik

glasilo delovne skupnosti

POGLABLJANJE SAMOUPRAVLJANJA

OB JAVNI RAZPRAVI O USTAVNIH SPREMEMBAH

V razvoju naše ustanovitve in sploh našega družbenega sistema bo letošnje leto ostalo pomembno po tem, da bo naša družba dobila novo ustavo. Že nekaj časa po vsej Jugoslaviji tečejo razprave o osnutkih novih ustav, to je zvezne in republiških, najširše javne razprave so predvidene še v naslednjih mesecih; zvezna in republiške skupščine pa bodo dokončno sprejele nove ustave predvidoma proti koncu leta.

Sedanja ustava bo praktično že četrta po vojni. V bistvu gre pravzaprav za spremembo in dopolnitve ustave iz leta 1963, vendar so sedanje spremembe skupaj s spremembami izpred dveh let (takratne spremembe so bile v tem, da so bili odnosi med republikami in federacijo postavljeni na nove osnove in da so bili sprejeti tako imenovani delavski amandmaji — kar je znano tudi pod imenom prva faza ustavnih sprememb) tako obsežne in tako spreminjajo naš družbeni sistem, da je zvezna komisija, ki je pripravljala sedanjo drugo fazo ustavnih sprememb, napravila ne le predlog novih amandmajev, pač pa prečiščeno besedilo ustave iz leta 1963 z vsemi dopolnitvami, se pravi, dejansko novo ustavo.

Zakaj je sploh prišlo do nove ustave in zakaj se pri nas ustave hitro spreminjajo? Naš družbeni in ekonomski razvoj je dokaj hiter in dinamičen. Ko smo začeli oblikovati družbene odnose na samoupravnih temeljih, ustava iz družbeno-administrativnega obdobja ni več odražala prave stvarnosti, še manj pa je pomenila osnovo, v kateri bi bil nakazan prihodnji razvoj. Zato je bila potrebna nova ustava (takrat pod imenom ustavni zakon).

Ko se je samoupravni sistem razvil in utrdil v praksi, je taka stvarnost dobila odraz, potrditvev in novo usmeritev v ustavi iz leta 1963. Ker pa pri iskanju novih poti in spreminjaju družbenih odnosov ni mogoče dati enkrat za vselej dokončnih oblik, tudi idealne socialistične družbe ni, se je tudi ta ustava začela spreminjati v obliki različnih amandmajev. Kot v vsakem družbenem razvoju, so tudi v razvoju samoupravljanja različni interesi različnih družbenih sil, naš razvoj in s tem naše ustave pa tudi odražajo razmerje moči teh družbenih sil.

Naslednji vzrok za sedanje ustavne spremembe so tudi različne slabosti ter deformacije, ki so se začele pojavljati v razvoju samoupravnega sistema. Pri tem gre za to, da se je čedalje večji delež družbene akumulacije osredotočal v različnih državnih

skladih in ustanovah (bankah, veletrgovinah podjetjih itd.) — sicer je koncentracija in centralizacija potrebna in nujna — vendar v teh primerih s to akumulacijo niso upravljali delovni ljudje, ampak ozke skupine ljudi, s čimer so nastajala nova, odtujena središča moči in torej oblasti.

Sistem družbene lastnine proizvajalnih sredstev je pričel kazati težnje nekakšnega razkrajanja v smeri kolektivne privatne lastnine, pojavljati oziroma aktivirati so se pričele najrazličnejše sile, ki so hotele dobiti vodilno vlogo v družbi. Z ustavnimi spremembami je predvideno ureditev teh stvari, to pa pomeni uresničenje bistva in ciljev samoupravljanja, naj postanejo nosilci celotnega procesa družbene reprodukcije delavci v združenem delu, naj torej z ekonomskimi in demokratičnimi sredstvi nadzorujejo gibanje celotnega dohodka in sredstev. Ustava sama po sebi seveda ne bo rešila vseh težav, pač pa določa temeljno usmeritev za prihodnji razvoj in delovnim ljudem daje močno oporo v boju za pravilne odnose in za dosego njihove vodilne vloge.

Katere so bistvene spremembe, ki jih prinaša nova ustava? Lahko jih delimo v dva dela, in sicer na spremembo v družbeno-ekonomskih odnosih in spremembo na področju družbeno-političnega sistema.

V prvem primeru je najbolj važno razpolaganje in upravljanje z dohodkom. S celotnim dohodkom razpolagajo in upravljajo delavci v TOZD, torej z rezultati svojega tekočega in minulega dela. Odločajo o koncentraciji in centralizaciji sredstev (predvideno pa je tudi obvezno združevanje in odvajanje dohodka). Pri delitvi dohodka je omejeno dosedanje stihijsko delovanje trga, poudarjena je družbena narava dohodka (vsak dohodek je le del celotnega družbenega dohodka). Ekonomski odnosi se bodo čedalje bolj urejevali z družbenimi dogovori, samoupravnimi sporazumi in pogodbami, ne pa na osnovi zakonske prisile, urejali se bodo na načelih solidarnosti in ekonomsko-socialne varnosti. Banke v novem sistemu

nimajo več monopolistične ekonomske oblasti nad družbenimi sredstvi; bančna sredstva so načelno del dohodka TOZD. Nekaj podobnega velja za zunanje trgovinske in druge organizacije, določene so osnove odnosov ter trajnega sodelovanja med proizvodnjo in trgovino. Spremenjeni so odnosi pri zadovoljevanju potreb na družbenem področju (zdravstvo, prosveta, kultura, znanost itd.) med porabniki in delavci, ki opravljajo usluge v teh dejavnostih (pri tem so zlasti pomembne samoupravne interesne skupnosti). Dopolnjena so določila o družbeno-ekonomskem položaju kmetov in o osebnem delu.

Na področju družbeno-političnega sistema je najpomembnejša novost delegatski sistem. Interese delovnih ljudi v skupščini in drugih organih zastopajo in izražajo delegati. Z uvedbo delegatskega sistema se spremeni tudi skupščinski sistem. V sestavi skupščine ima največjo vlogo združeno delo. Novost je tudi v tem, da je sestava zvezne skupščine drugačna od sestave ostalih skupščin glede na spremenjene odnose med federacijo in republikami.

Spremembe in novosti so hkrati seveda tudi v izvršilnih in drugih organih skupščin oziroma političnega sistema. Tudi družbeno-politične organizacije so del delegatskega sistema. Vse te

spremembe imajo odraz tudi v občini — komuni, ki je še naprej temeljna družbeno-politična skupnost. Svoje mesto v ustavi in torej v našem sistemu so dobile tudi krajevne skupnosti.

Kot drugod, so tudi v naši občini širše javne razprave predvidene v septembru. Pri občinski konferenci Socialistične zveze delovnega ljudstva je bil ustanovljen koordinacijski odbor za spremljanje javne razprave. Organizirane bodo razprave po vseh krajevnih organizacijah SZDL, v podjetjih pa v vseh sindikalnih organizacijah, prav tako pa bo to tudi stvar vseh ostalih organizacij in društev. Naj še omenim, da bodo ob vseh teh sprejetih občine in novi statuti krajevnih skupnosti.

J. Frank

Solidarnostni stanovanjski sklad

Decembra 1972. leta je skupščina občine Cerknica ustanovila solidarnostni stanovanjski sklad. Namen sklada je, da bi zagotovili načelo vzajemnosti in solidarnosti, občanom z nižjimi dohodki socialno varnost pri uvajanju ekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu, družbeno pomoč starim ljudem in mladim družinam ter vzajemno reševanje stanovanjskih vprašanj državnih organov, družbeno-političnih organizacij, šolstva in zdravstva.

tičnih organizacij, šolstva in zdravstva.

Maja 1973. leta je skupščina občine sprejela odlok o načinu imenovanja prvih članov upravnega odbora stanovanjskega sklada. Pri tem se je znova pokazalo premajhno zanimanje za to področje stanovanjskega gospodarstva, saj so nekatere sindikalne organizacije imenovalle članke šele na večkratno urgiranje iniciativnega odbora za ustano-

vitev samoupravne interesne skupnosti.

Končno je bila 22. avgusta letos prva seja upravnega odbora, ki šteje 40 članov. Na seji so sprejeli začasni statut sklada, imenovali komisije za posamezna področja ter predsednika upravnega odbora in sprejeli pravilnik o upravljanju s sredstvi za reševanje stanovanjskih vprašanj borcev NOV.

T. Urbas

Poletni počitek ob Cerkniškem jezeru

Iz vsebine:

ANALIZA POGOJEV ZA USTANOVITEV TOZD V JAVNI RAZPRAVI — VEČ OBRATNIH SREDSTEV — LETOŠNJA PRODAJA — DELAVSKA KONTROLA IN NJEN POMEN — NEZGODE PRI DELU — PRED REORGANIZACIJO SINDIKATA — ZA ENOTNO KADROVSKO POLITIKO — NAŠE STALNE RUBRIKE

Analiza pogojev za ustanovitev TOZD v razpravi

Preden bomo pregledali glavne zadeve, ki jih obravnava analiza, si še osvežimo spomin: zakaj potrebujemo analizo, o kateri zadnje čase toliko govorimo in pišemo.

Gre za izrecno zahtevo zakona o konstruiranju organizacij združenega dela in njihovem vpisu v sodni register. Ta v svojem 34. členu zahteva, da delavci prek posebnega telesa, ki ga sestavljajo delegati delavcev, izvoljeni v delih podjetja, pripravijo posebno gradivo — analizo, iz katere bodo delavci vsakega dela delovne organizacije, ki pomeni delovno celoto, lahko ugotovili, ali so podani pogoji za organiziranje temeljne organizacije. Analiza mora biti v pisni obliki, dostopna vsakemu delavcu in mora vsebovati predvsem podatke o ekonomskih možnostih za »samostojno življenje« vsake prihodnje temeljne organizacije.

EKONOMSKE ZNAČILNOSTI ANALIZE

Analiza o pogojih za ustanovitev TOZD vsebuje poglobljene ekonomske-tehnične kazalce, na osnovi katerih se bodo delavci odločali. Vsi ekonomski kazalci temeljijo na doseženih rezultatih poslovnih enot že od leta 1965, medtem ko je bila delitev premoženja opravljena po stanju 31. 12. 1972. Za poslovno delovanje TOZD pa bo potrebno k temu stanju prišteti še dosežene rezultate v letošnjem letu.

Nedvomno sta dosednji samoupravni sporazumi o oblikovanju in delitvi dohodka in delni obračun gospodarjenja na ravni poslovnih enot omogočila pravilno razdelitev sredstev in virov sredstev. V analizi delovne organizacije, ki jo bo dobil vsak delavec Bresta, bo mogoče najti veliko podatkov iz preteklega poslovanja, prav tako pa tudi nekaj izhodiščnih podatkov za prihodnji razvoj. V tem članku ni naš namen ugotavljati poslovne rezultate, ker je bilo to že velikokrat storjeno ob periodičnih in zaključnih računih. Radi bi opozorili bralce na važnejša poglavja in vprašanja, kar naj bi omogočilo večji prispevek k javni razpravi.

Z analizo podjetja in poslovnih enot (analizo so pripravile komisije poslovnih enot) je razdeljeno celotno premoženje Bresta po prihodnjih TOZD. Vsa osnovna sredstva so razdeljena po dejanskem stanju, prav tako tudi del obratnih sredstev (zaloge materiala, drobnega inventarja, nedovršene proizvodnje in gotovih izdelkov). Sredstva, ki so rezultat skupnega poslovanja, pa so na podlagi najbolj ustreznih ključev razdeljena po prihodnjih TOZD. Na ta način so razdeljena sredstva skupne porabe in rezervna sredstva ter del obratnih sredstev, kot so terjatve, dolгови in podobno.

Z razdelitvijo sredstev je bilo treba enotam zagotoviti ustrezen znesek virov sredstev. Zato je prišlo do razdelitve virov sredstev, ki so razdeljena predvsem po ključih. Izvojni krediti so razdeljeni po ključih izvoza pohištva na konvertibilna področja, ostali krediti za obratna sredstva pa po ključu skupnih zalog. Potrošniški krediti so razdeljeni po ključih prodaje pohištva na domači trg. Delež lastnih virov v strukturi vseh virov je izračunan po ključu proizvodnje, akumulacije in števila zaposlenih po enotah. Krediti za osnovna sredstva so bili že v preteklem poslovanju razdeljeni po poslovnih enotah, in sicer po dejanskem znesku porabe.

S tako razdelitvijo se dejansko razdeljene bilance stanja sredstev in njihovih virov po vseh TOZD in s tem se je oblikoval potreben znesek sredstev za poslovanje TOZD, zlasti če še pomenimo, da je izračunana in določena višina možnih investicijskih sredstev po vseh TOZD.

Glavni podatki in značilnosti posameznih TOZD so prikazani v ločeni analizi poslovne enote, tako da je seštevek posameznih analiz enak dejanskemu stanju celotne analize. V analizi pogojev za uveljavljanje TOZD ni bilo mogoče mimo nekaterih osnovnih vprašanj prihodnjega poslovanja. Tako je recimo prikazan način razdelitve ostanka akumulacije delovnih enot transporta in lastne trgovine. O razdelitvi te akumulacije bodo potem odločali delegati TOZD, in sicer bodo ta sredstva vrnjena enotam po vloženi učinkih, ali pa bodo uporabljena za opravljanje teh

dejavnosti. To je vsekakor bistvenega pomena za odločanje o realiziranih sredstvih akumulacije na ravni neposrednih proizvajalcev.

Do sedaj so bile skupne strokovne službe izenačene z ostalimi poslovnimi enotami. Po ugotovitvah analize bi bile vse skupne dejavnosti organizacije združenega dela, kar pomeni, da bo ta enota odločala o delitvi osebnih dohodkov in sredstev skupne porabe v smislu načel sporazuma, svoje odnose s TOZD pa bo urejevala s pogodbo ali samoupravnim sporazumom, (30. člen predloga zvezne ustave).

Za ureditev finančnih odnosov je predlagana interna banka, ki ima svoj izvršilni organ, sestavljen iz delegatov TOZD. V interni banki se vodijo interni žiro računi, obračuni kreditov in posojil med enotami, evidence kupcev in dobaviteljev ter mesečni pregledi rezultatov poslovanja TOZD. Sedaj lahko le napovedujemo, kako bo delovala interna banka, medtem ko bo praksa pokazala pravilnost odločitev in morebitne dopolnitve na tem področju.

Tudi planiranje, čeprav je v dosednjem poslovanju bilo dobro zastavljeno, bo s TOZD dobilo drugačen pomen, saj bodo TOZD sprejemale le svoj plan in plan delovne organizacije. Za enotnost planiranja pa bo potrebno pripraviti enotno metodologijo, ki jo bodo sprejeli organi upravljanja TOZD in iz katere bodo izhajale zadolžitve za strokovno delo, ki ga morajo opraviti skupne službe posameznim enotam.

Iz analize lahko zaključimo, da nam razdelitev sredstev praktično omogoča čiste ekonomske odnose med TOZD, ker imajo in delijo doseženi dohodek. Poznejše združevanje sredstev pa ima svoja osnovna izhodišča v čistih in jasnih izračunih ter skupnih interesih. Z izdelavo analize so namenjeni prvi pomembnejši koraki v ustanavljanju TOZD, ki jih bomo ob javni razpravi in izdelavi samoupravnih aktov še bolj celovito dopolnjevali. Tako se bosta delovna in samoupravna razvojna pot TOZD in Bresta vedno bolj krepila. V tem članku ni omenjenih številnih podatkov, ker bo vsak član delovne skupnosti dobil vse pripravljene analize in lahko v javni razpravi prispeval svoj delež.

B. Mišič

PRIHODNJA RAZMERJA MED TOZD

Razmerja v gospodarskem življenju, če jih gledamo skozi določila nove ustave, ne puščajo nemar sodelovanja temeljnih organizacij združenega dela in njihovega povezovanja v trdnejše ekonomske tvorbe. Obratno — ustava celo zahteva sodelovanje med TOZD, če je po ekonomski logiki to potrebno ali koristno za družbeno lastnino. Prav tako so dovolj jasna določila o obvezni solidaritnosti in o vzajemni pomoči med različnimi oblikami združenega dela. Če to vemo, laže razumemo zahtevo Zakona o konstituiranju..., ki v že omenjenem 34. členu določa, da mora analiza vsebovati tudi »osnove, na katerih bi bilo mogoče urediti odnose med posameznimi temeljnimi organizacijami v sestavi delovne organizacije«.

V naši analizi je skušala skupina, ki jo je pripravljala, prikazati ustavno-pravno utemeljeno samostojnost TOZD ob njihovih

istočasnih skupnih interesih s tem, da je sistematično zbrala pristojnosti, to je naloge in pravice, ki se pojavljajo pri poslovanju podjetja kot celote, in jih razdelila na take, ki jih TOZD opravljajo same, in na njihove skupne posle.

Tu je treba poudariti, da mora dati v vseh zadevah, ki jih TOZD opravljajo same, soglasje vsaka od njih, če naj jo nek dogovor veže; o zadevah, ki so »očitneje skupnega pomena«, pa bodo odločali skupni organi, v katerih bodo zastopane vse

TOZD s svojimi delegati. Vprašanja, ki so v pristojnosti skupnih organov, niti o njih ne pride do soglasja, bo lahko TOZD reševala povsem samostojno. Pri tem bo seveda treba paziti, da si temeljne organizacije med seboj ne bodo povzročale škode.

Preveč je vseh pristojnosti, da bi si predlog njihove razdelitve ogledali v tem stavku. Povemo naj le, da je bilo glavno vodilo zahteva o neodtujljivosti pomembnih pravic. Podrobnejši predlog pa je razviden iz analize same, ki je v teh dneh dostopna

vsakemu članu delovne skupnosti.

Od odločitve o tem, o katerih pristojnosti bodo odločale TOZD same in o katerih skupno ter od morebitnih pooblastil bo odvisen prihodnji sistem samoupravnih organov in število, vsebina in način sprejemanja splošnih aktov. Vidimo torej, da je analiza resnično izhodišče mnogih pomembnih odločitev, zato jo kaže temeljito proučiti, preden bomo dokončno odločali.

Z. Zabukovec

Iz Tovarne pohištva Martinjak

Več obratnih sredstev

KAJ SO NAM DALE KOVERZIJE KRATKOROČNIH KREDITOV

V CELI VRSTI PREDPISOV, KI SO IZŠLI V DRUGI POLOVICI LETA 1972 IN V ZAČETKU LETOSNJEGA LETA, ZA BOLJSO LIKVIDNOST GOSPODARSTVA IN UGODNEJŠE POGOJE GOSPODARJENJA, JE PRAV PREDPIS O SPREMENBI (KONVERZIJI) DELA KRATKOROČNIH KREDITOV BANKAM IN ORGANIZACIJAM ZDRUŽENEGA DELA V DOLGOROČNE KREDITE ZA OBRATNA SREDSTVA POMAGAL BRESTU K ZNATNEMU IZBOLJŠANJU TRAJNIH VIROV OBRATNIH SREDSTEV. V ZADNJIH DVEH LETIH JE TO ŽE DRUGA KONVERZIJA KRATKOROČNIH KREDITOV.

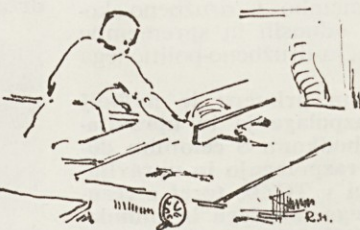
Kreditno-monetarna politika je bila v naši družbi vse preveč usmerjena na kreditiranje gradnje investicijskih objektov, pri tem pa so bila zapostavljena vzporedna vlaganja v trajna obratna sredstva. Taka politika kreditiranja je nujno pripeljala do nesorazmerij v gospodarstvu in do velikega pomanjkanja trajnih obratnih sredstev.

Pri načrtovanju novih investicij namreč ne smemo zanemarjati investicijskih vlaganj v trajna obratna sredstva, ki so temeljni pogoj za uspešen začetek in nadaljevanje proizvodnega procesa. Višina vlaganj v obratna sredstva je odvisna od proizvodnje oziroma poslovne usmerjenosti naložbe. Višino pogojuje predvsem hitrost obračanja veze sredstev v poslovnem procesu, ki znaša na primer v lesni industriji okrog štirikrat na leto, medtem ko je v trgovini približno še enkrat hitrejša. V preteklem obdobju si je zato gospodarstvo pokrivalo potrebe po obratnih sredstvih s kratkoročnimi sredstvi. Tak način zagotavljanja obratnih sredstev je imel za posledico čezmerna investicijska vlaganja in s tem neskladja, ki so nastajala med denarnimi in blagovnimi skladi.

Kratkoročna obratna sredstva so za gospodarstvo zelo draga, saj se gibljejo obrestne stopnje od 11 do 16 odstotkov, ali celo več. Za primerjavo s ceno teh sredstev je zelo primeren podatek o stopnji akumulacije Bresta v prvem polletju letos, ki znaša 10 odstotkov. Poleg tega so kratkoročna kreditna sredstva pod stalnim vplivom kreditne monetarne politike države pri

uskaljevanju plasirane denarne mase v obtok.

Ker so ta sredstva pod stalnim vplivom politike izravnavanj, je bilo nujno, da se gospodarstvu zagotovijo trajnejša obratna

sredstva. Prav tako so se iz leta leto večale obremenitve gospodarstva. Zlasti so narasle pogodbenne obveznosti (obresti na kredite) v letih 1972 in 1973, tako da se je občutno zmanjšala konkurenčna sposobnost v nastopanju na tujih tržiščih.

Ukrep o spremembi dela kratkoročnih in dolgoročne kredite za obratna sredstva je temeljil na kreditih za financiranje priprave proizvodnje in zalog, namenjenih v izvoz. Po zgledu zvezne in republiške vlade so opravile spremembo dela kratkoročnih kreditov organizacij združenega dela v dolgoročni kredit tudi poslovne banke iz lastnih sredstev. Brest je s konverzijo pridobil skupno 28,1 milijonov dinarjev, od tega je znašala konverzija Ljubljanske banke 12,9 milijonov dinarjev.

Dolgoročni krediti za obratna sredstva se bodo po obvezni konverziji začeli odplačevati z letom 1978, z vračilnim rokom 25 let in 4 % letno obrestno mero —

stopnjo. Po konverziji Ljubljanske banke se bo dolgoročni kredit za obratna sredstva začel odplačevati leta 1975 z rokom vračila 10 let in po 9 % letni obrestni stopnji.

S konverzijo je Brest pridobil predvsem na povečanju trajnih virov obratnih sredstev.

Pred konverzijo je imel Brest premalo trajnih virov obratnih sredstev, s katerimi bi moral pokrivati angažirana obratna sredstva, izračunana na poprečne zaloge (to so zaloge gotovih izdelkov, polizdelkov, nedovršene proizvodnje, reprodukcijskih materialov in surovih ter drobnega inventarja). Primanjkljaj je znašal 15,4 milijone dinarjev. Kljub precejšnjemu porastu zalog v prvem polletju letos je vpliv konverzije na viro trajnih obratnih sredstev tolikšen, da v celoti pokrivajo angažirana obratna sredstva v poprečnih zalogah.

Pokrivanje angažiranih obratnih sredstev v zalogah, izračunano na določeno obdobje, s trajnimi viri obratnih sredstev je pomembno zato, ker je tistim organizacijam združenega dela, ki ne pokrivajo poprečnih zalog s trajnimi viri, dovoljeno investirati le do višine 50 % vrednosti amortizacije, izračunane po predpisanih stopnjah. Z drugo besedo povedano, da niso dovoljene v celoti niti nadomestitve dosedanjih proizvajalnih sredstev.

T. Zigmund

V prvih dneh septembra bomo odločali o ustanovitvi TOZD

Letošnja prodaja

Dosežena realizacija prodaje v prvem polletju nam je potrdila, da je velike konjunktore izpred dveh let nazaj konec in da so bile napovedi o stabilizaciji realne.

Sedanji stabilizacijski ukrepi ter zamrzovanje osebnih dohodkov in cen so bistveno vplivali na zmanjšanje kupne moči prebivalstva in s tem seveda na plasma predvsem tistih proizvodov, ki za življenje niso nujno potrebni. Med takimi proizvodi so tudi pohištvo ter ostala večja in dražja oprema za stanovanja. Na slabšo prodajo pohištva so vplivali tudi nekateri interni ukrepi posameznih republik in regij, kjer se tržišča za naše pohištvo umetno zapirajo z ustvarjanjem konzorcijev prodajno-proizvodnih kapacitet lesne industrije. Takšni konzorciji oziroma interesne skupnosti dajejo prednost prodaji pohištva svoje lokalne proizvodnje.

Tudi konkurenca na domačem trgu je vsak dan hujša, predvsem v furniranem pohištvu, saj tudi drugi proizvajalci vse pogosteje prehajajo na proizvodnjo komponibilnega pohištva, ki se med seboj niti po funkciji niti po obliki bistveno ne razlikuje.

Prodaja je manjša v primeri z letom 1972 zlasti v Bosni in Črni gori, manjša pa tudi v Makedoniji in Hrvaški. Čeprav je indeks prodaje v Srbiji 101, pa beležimo občuten padec prodaje v Beogradu in je nujno na tem področju povečati aktivnost (tudi z odpiranjem lastnih prodajnih prostorov).

V prvem polletju smo aktivno sodelovali na vseh internih razstavah in sejnih v državi ter aranžirali skupaj s trgovino različne reklamne prodaje.

V Mariboru smo odprli novo prodajalno, da bi poživili prodajo v tem delu Slovenije in že prvi rezultati kažejo, da je bila naložba pravilna.

Na področju propagande nismo napravili vsega, zato bomo tudi s povečanjem tega medija skušali povečati obseg prodaje. Realizacija izvoza je letos pod pričakovanjem, tako da smo v polletju izvozili le četrtnino planirane vrednosti.

Na izpad izvoza v tem letu je vplivalo predvsem neurejeno stanje na področju izvoza v vzhodne dežele, ki so trenutno naš glavni kupec furniranega pohištva. Prodaja v te dežele je v veliki meri odvisna od vezanih poslov, ki so sicer manj zanimivi kot redne blagovne liste.

V zahodne dežele je izvoz furniranega pohištva minimalen zaradi močne konkurence, pa tudi zaradi velikih razlik v cenah, ki presežejo celo za 40 odstotkov ceno nacionalnih proizvodov. Največji izpad izvoza pa smo

zabeležili letos v prodaji glasbenih omaric za ZDA. Ta posel postaja glede na nenehno padanje vrednosti ameriškega dolarja čedalje manj rentabilen in zanimiv.

V glavnem je ves izvoz pohištva v teh razmerah nenehnih sprememb (padec vrednosti dolarja in angleškega funta, revaloracija nemške marke in avstrijskega šilinga) zelo negotov in zahteva stalno angažiranje in poslovnost.

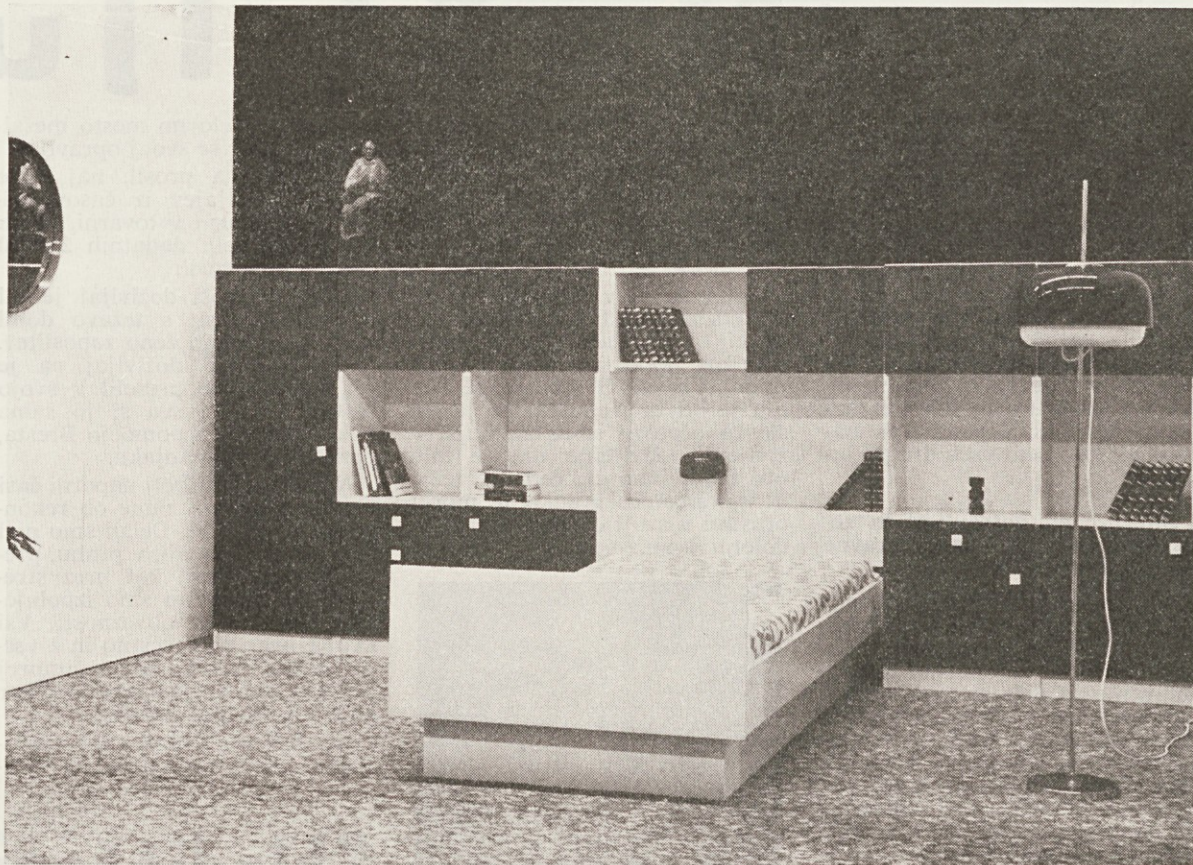
Prodajna služba se je v celoti angažirala za realizacijo predvidenih poslov v izvozu, pa tudi

na domačem trgu. Da pa bi se stanje v pohištveni industriji le izboljšalo, pričakujemo tudi pomoč družbe, ki naj bi z določenimi ukrepi vplivala na stimulans izvoza, na domačem trgu pa na izenačitev cen z rastjo proizvodnih stroškov.

Kljub težavam, ki sem jih omenil, bo prodajna služba v drugem polletju še aktivneje obdelala vse možnosti za prodajo našega pohištva in glede na bližnjo jesensko sezono prav gotovo približala prodajne rezultate planiranim obveznostim.

F. Turk

Z letošnjega Gorenjskega sejma v Kranju

Ena izmed številnih izvedb Brestovega pohištva

Brest na Gorenjskem sejmu

V poletni predah, med velike pomladanske in jesenske velesejemske prireditve velikih mest, sodijo manjše sejemske razstave regionalnega pomena, ki imajo namen, da bi s prodajo na razstaviščih ob številnih prirreditvah in drugih prijemih pritegnili poleg domačih tudi tuje goste. Taki sejmi so v času tradicionalno slabše prodaje ob različnih po-

rustih prav zato koristno poživilo. Seveda sodelujemo na njih tudi mi, bodisi samostojno, bodisi v okviru drugih trgovskih organizacij. Analiza prodajne aktivnosti v času razstav in po njih nam kaže, da so taki nastopi potrebni in upravičeni.

Gorenjski sejem v Kranju — triindvajseti po vrsti — je slo-

vesno odprl predsednik Gospodarske zbornice Slovenije tovariš Andrej Verbič, ki je med drugim dejal, da Gorenjski sejem s svojo dejavnostjo potrjuje svojo upravičenost.

Na sejmu je razstavljalo 210 domačih in 81 tujih razstavljalcev. Poleg pohištva, gospodinjske opreme, tekstila in drugega blaga za široko porabo so razstavljali tudi kmetijsko mehanizacijo, motorna vozila, gradbeni material in opremo za obrt. Za vse ponujeno blago je občinska skupščina Kranj znižala prometni davek za 2 odstotka. Veliko razstavljalcev pa je znižalo cene še z lastnimi popusti.

Naše pohištvo so razstavljala kar štiri trgovska podjetja — MURKA Lesce, SLOVENIJALES Ljubljana, ZARJA Jesenice in MERCATOR Tržič. Prikazali so program BARBARA v različnih postavitvah, kuhinjo VEGA-60, sedežne garniture BARBARA in MARTINA, sestav SERPENTA ter nekaj sestavov programa EVA.

Sejem si je ogledalo okrog 160.000 obiskovalcev.

Ocenjujemo, da je bil sejem zelo uspešen, saj se je prodaja v tem delu Slovenije v času sejma močno povečala.

M. Zakrajšek

Ekonomski slovarček

PLAN IN PLANIRANJE V PODJETJU

Osnovni cilj in izhodišče vsakega podjetja je, da pravočasno in pravilno pripravi plan. Plan je potemtakem vodič za poslovanje podjetja. Brez plana podjetje ne bi imelo nikakršnega cilja in vse do konca leta bi bili poslovni rezultati neznanka. Podjetje ne bi moglo opraviti nikakršne primerjave poslovnega rezultata, tako da bi lahko delalo vse izdelke z izgubo in bi bilo vse do opravljenega obračuna to dejstvo odkrito. Tudi obračuna ne bi bilo mogoče pravočasno pripraviti, ker nam dobavitelj repromateriala dobavlja blago po različnih cenah, tako da moramo vsakič imeti novo obračunsko ceno. To je vsekakor zamudno in slabo.

Da bi imelo podjetje postavljene cilje in izhodišča, postavlja letne (lahko tudi polletne, mesečne, tedenske) plane, v katerih planira ceno, dobiček, obseg proizvodnje in prodaje, potrebno število delavcev in potrebne investicije. V podjetju delajo naslednje plane:

Plan proizvodnje vsebuje količinski in vrednostni prikaz predvidenega obsega proizvodnje. Ta plan se usklajuje z razpoložljivim fondom ur in z možnostmi prodaje. Plan proizvodnje je osnova za sestavo ostalih planov in za sestavo mesečnih lansirnih planov.

Plan delovne sile. Ko izračunamo planirani obseg proizvodnje, ugotovimo potrebno število ur, iz katerega preračunamo, za koliko novih delovnih mest potrebujemo delavce. Na podlagi tega pripravi ustrezna služba ukrepe za zaposlitev dodatnih delavcev.

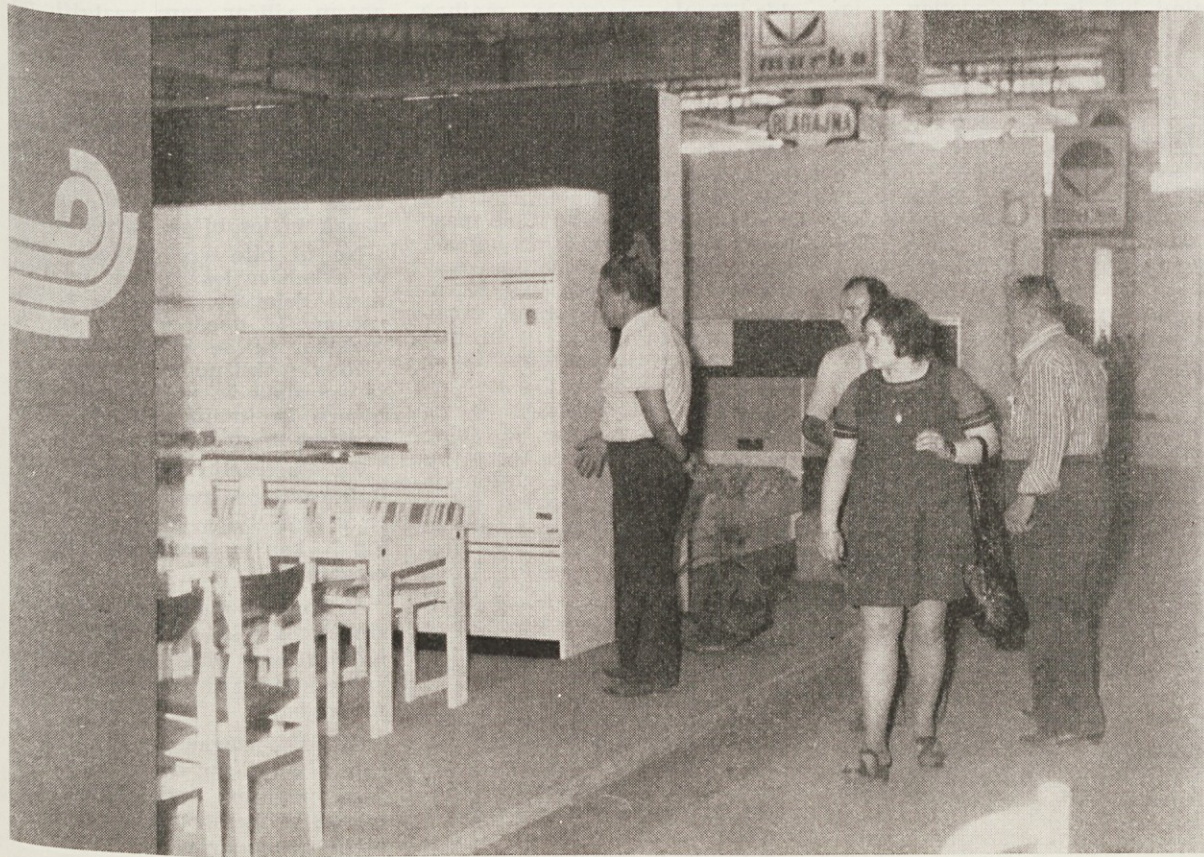
Plan prodaje se sestavi tako, da se upošteva obseg planirane proizvodnje in določene tržne razmere in se določi, kaj se bo prodalo na domačem trgu, kaj v tujini in po kakšnih cenah.

Plan investicij se pripravi na podlagi zahtev in potreb modernizacije in na podlagi razpoložljivih investicijskih sredstev.

Finančni plan je sestavljen iz vseh ostalih planov tako, da se za planirani obseg proizvodnje ovrednotijo po nabavnih cenah repromateriali, upoštevajo in izračunajo osebni dohodki delavcev, izračuna potrebna režijska. Vse to predstavlja celotne stroške ali lastno ceno celotnega podjetja. Plan prodajne količine pa ovrednotimo s prodajnimi cenami, tako da dobimo celotni dohodek podjetja. Razlika med celotnim dohodkom in celotnimi stroški predstavlja dobiček (če je pozitivna) ali izgubo (če je negativna).

Po takem planu podjetje posluje, če se bistveno ne spreminijo pogoji gospodarjenja. Če se pa ti pogoji spremenijo, podjetje pripravi rebalans plana, v katerem upošteva vse spremembe po postopku za sestavo letnega plana.

B. Mišič

Obiskovalci Gorenjskega sejma so se precej zanimali za Brestovo pohištvo

DELA VSKA KONTROLA IN NJEN POMEN

V zadnjem času lahko po radiu, televiziji in v tisku vse pogosteje spremljamo razprave o delavski kontroli, ki pa so si večkrat zelo različne in v bistvu nasprotujoče. V tem sestavku bi rad predstavil delavsko kontrolo kot zgodovinsko in politično dejstvo, kot obliko diktature proletariata.

Delavski kontrola ima splošen pomen in velja za vse družbeno-ekonomske odnose in politične sisteme, njena konkretna vsebina pa je odvisna od posameznih družbeno-ekonomskih odnosov. Zato ločujemo:

— Delavsko kontrolo v pogojih kapitalističnih proizvodnih odnosov, ko se delavci borijo za skrajšanje delovnega dne, za dopust, za vpogled v delitev dobička, predvsem nad tistim delom, ki je namenjen za razširjeno reprodukcijo.

— Delavska kontrola ob prevzemu oblasti, ki je pogojena z vplivom nastajajoče države delavcev na vsa družbena in predvsem gospodarska dogajanja. Tako je bil na primer v Sovjetski zvezi sprejet dekret o delavski kontroli takoj za dekretom o zemlji. Kontrola je bila usmerjena predvsem v kroženje kapitala, po nacionalizaciji pa tudi na druga področja. Pri nas so se že takrat ob državno organizirani kontroli razvijale tudi ostale oblike, na primer: ljudski tožilci, ljudski inšpektorji, delavski poverjeniki in podobno.

— Delavska kontrola v sistemu uveljavljanja samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov je ena izmed najpomembnejših funkcij samoupravljanja — zato govorimo o samoupravni delavski kontroli. Prav ta pa lahko prispeva k premagovanju protislovij družbeno-lastninskih odnosov, jih pospešuje ter terja integracijo dela in družbenega kapitala. Konkretne oblike in vsebino teh družbeno-ekonomskih odnosov bodo urejali zakoni, samoupravni sporazumi, statuti in pogodbe. S temi akti mora biti urejeno vprašanje, kako bodo delavci oziroma temeljne organizacije združenega dela opravljali kontrolo nad združenim dohodkom in kako bodo sodelovali pri delitvi tega dohodka.

Medtem, ko so se mnoge druge funkcije samoupravljanja ustrezno razvile, utrdile in primerno izoblikovale, je ostala funkcija kontrole zapostavljena in okrnjena. Torej ne gre za novo stvar, ampak za nalogo organiziranih političnih sil, da tokrat kontrolo dosledneje in brez kompromisov uveljavijo in razvijejo na samoupravnih osnovah. V samoupravljanje vgrajena kontrola pomeni kontrolo vseh nad uveljavljanjem novih družbeno-ekonomskih odnosov, kontrolo nad reproduk-

cijo in nad rezultati živega in minulega dela. Kontrola pospešuje in zagotavlja uveljavljanje v ustavi zapisanih družbeno-ekonomskih odnosov in je torej sankcija samo proti tistim, ki se uveljavljanju takih odnosov upirajo. V tem smislu bi lahko povzeli po V. I. Leninu, da je delavska kontrola oblika diktature proletariata.

Sestava, volitev in mandat kontrolnih organov

Kandidati za volitev v samoupravne kolektivne izvršilne organe delavske kontrole so vsi delavci, razen individualnih izvršilnih organov in vodilnih delavcev. Praviloma bi morali biti v absolutni večini, če že ne vsi, delavci iz proizvodnih obratov in ne iz skupnih služb. Ker gre za kolektivni izvršilni organ, ki naj bo za svoje delo odgovoren volilec in delavskemu svetu, v skladu z določili v statutih in sporazumih, volijo organe delavske samoupravne kontrole vsi delavci v temeljnih organizacijah združenega dela. Mandat članov kontrolnih organov pa naj bo enak mandatu vseh drugih organov.

Odnos med notranjimi in zunanji organi samoupravne družbene kontrole

Učinkovitost kontrole v temeljni organizaciji združenega dela in organizaciji združenega dela je v veliki meri odvisna od sodelovanja in dela zunanjih organov kontrole — skupščinskih organov, inšpekcij, SDK — ker se delavska in družbena kontrola dopolnjujeta in druga drugo pogojujeta. Odnose med notranjo in zunanjo kontrolo bi morali razvijati in vsaj v najosnovnejših potezah urediti v samoupravnih aktih organizacij združenega dela, pa tudi v dokumentih raznih služb, predvsem skupščinskih organov.

Vsebina in predmet samoupravne delavske kontrole

Splošna statutarna določila o tem, da kontrola nadzoruje vse in ima pravico pregledati vse, je lahko splošno načelo, toda praktično to ni. Organizirati moramo predvsem kontrolo nad dohodkom, ki je namenjen za enostavno in razširjeno reprodukcijo, kontrolo nad združenimi sredstvi v asociacijah temeljnih organizacij združenega dela, kontrolo nad stroški, kontrolo nad tistimi sredstvi, ki krožijo ali se

delijo v organizaciji združenega dela, kontrolo nad gospodarjenjem in kroženjem preseženega dela, kontrolo sklepov in samoupravno sprejetih norm in podobno.

Kontrolni organ mora imeti možnost in pravico, da po potrebi terja strokovna mnenja in analize finančnega poslovanja.

Samoupravna delavska kontrola mora zaživeti istočasno s temeljnimi organizacijami združenega dela; naloga družbeno političnih organizacij in samoupravnih ustanov pa je, da se temu ustrezno dogovorijo.

(Osnova za članek mi je bilo gradivo, ki ga je pripravil tov. Mitja Švab iz RS ZSS).

D. Frlan

Naši ljudje

Tako kot mnoge izmed naših delavcev, ki so prišli od drugod, je pred petnajstimi leti zanesla pot »s trebuhom za kruhom« na Notranjsko tudi tovariša Ivana MOCNIKA, ki se je zaposlil v Tovarni pohištva Martinjak.

Rodil se je v vasi Sv. Urban v Medžimurju. Leta 1943, ko mu je bilo deset let, mu je padel oče kot bорец v narodoosvobodilnem boju. Spominja se, da mu je bil ta trenutek, ko je slišal za očetovo smrt, najhujši v življenju. Življenje mu je bilo od tedaj naprej čedalje težje in marsikatero grenko je moral prestat v svoji družini tudi mla-

doletni Ivan. Prva povojna zaposlitev mu je bila na Brestu leta 1959, ko se je zaposlil na žagi v Dolenji vasi, po krajšem času pa je bil dodeljen v TP Martinjak.

Delal je na različnih delovnih mestih, od skladišča surovin, strojnih in površinskih oddelkov in končno pred približno trinajstimi leti je bil dodeljen v la-

kirnico na delovno mesto mešalca lakov, kar še sedaj opravlja.

Ko sem ga prosil, naj pove nekaj doživljajev iz časov, odkar je zaposlen v tovarni, je na din, je razdelil dodatnih 258.000 kratko odgovoril:

»Moj najlepši doživljanje je bil takrat, ko sem s težavo dobil zase in za mojo ženo zaposlitev. Drugi najlepši doživljanje pa je bil, ko sem se preselil v svojo lastno hišo, ki sva si jo sama z ženo, seveda s pomočjo Bresta, zgradila v Martinjaku.

Najtežji in najbolj naporni časi v tovarni so bili zame ob rekonstrukciji tovarne. Delali smo pod zelo slabimi pogoji, v prahu, prepihu, malo manj kot brez strehe, pa kljub temu smo izpolnjevali zastavljene obveznosti. Vsi skupaj smo se zavestno in z vsemi silami trudili, da bi čimprej prišli v sodobnejše prostore, kar smo kmalu tudi dočakali.

Na delovnem mestu sem zadovoljen, delo mi ne dela pre-

glavic, saj sem se po toliko letih že skoraj vse navadil. Letos pa sem si pridobil tudi polkvalifikacijo.

Ivan je eden izmed tistih delavcev, ki ga k vestnosti ni potrebno opominjati, trudi se, da loge vestno in dosledno opravi, s čimer lepo vpliva tudi na delo svojih sodelavcev. Je aktiven član v organih upravljanja — trenutno je član poslovnega sveta TP Martinjak, poleg tega pa je tudi član prostovoljnega gasilskega društva TP Martinjak.

Sedaj, kot je že sam povedal, živi skupaj z ženo Tilko in dvema otrokoma v svoji hiši, katero sta si skoraj v celoti zgradila s svojimi lastnimi prihranki. Na koncu pa je z veseljem povedal, da bo potrebno misliti še vnaprej — pred kratkim je opravil tudi šoferski izpit.

Zelimu mu še obilo zdravih let v krogu njegove družine in da bi se mu izpolnile tudi prihodnje življenjske želje.

I. Škrabec

Skladiščenje žaganega lesa v TP Martinjak

Na splošno vemo, da dosega les v zadnjem času zelo visoko ceno, zlasti na tujem trgu. Problematična je tudi oskrba, posebej z lesom iglavcev. Uvažamo že znatne količine tega lesa, po drugi strani pa vemo, da izvažamo precejšnje količine kvalitetne hlodovine.

Za racionalno poslovanje z lesom je zelo važno kvalitetno skladiščenje žaganega lesa. Pravilno skladiščenje povzroča majhne izgube lesne mase na samem skladišču in močno vpliva na kasnejšo predelavo ter izkoriščanje lesa. Običajno se žagan les suši na skladišču do zračno suhega lesa, ker je sušenje v sušilnicah svežega lesa predrago. Skladiščijo se velike količine lesa in en odstotek izgube lesne mase pomeni tudi precejšnjo finančno izgubo. Omejil bi se na opis skladišča v Tovarni pohištva Martinjak. Žagan les dobivamo zvečine v svežem stanju in bi bilo nujno takojšnje pravilno skladiščenje.

Največji del skladišča na zahodni strani tovarne je delno na robu jezera, zato je teren vlažen in mehak, les je zložen na nizkih lesenih podstavkih in je včasih celo v blatu. Kope so zložene (malo skladiščnega prostora) gosto, ena zraven druge in posledica vsega tega je kvarjenje lesa. Transport opravljajo s traktorjem in ga takšno zemljišče ovira. Vsa ostala dela opravljajo ročno.

Pred letom dni smo skupaj z razvojno službo pripravili elaborat »Preureditev skladišča žaganega lesa v TP Martinjak«, ki v kratkem vsebuje naslednje ugotovitve:

Potrebno bi bilo nasuti najnižji del skladišča in ga utrditi. Po

celotnem skladišču je treba postaviti betonske postavke, na katere bi zložili kope, ki se pokrijejo z aluminijasto valovito ploščevino.

Za naše razmere bi za transport ustrezal bočni vilicar z gibljivimi osmi, ki bi lahko vozil po nevarnem zemljišču. Letvičnice in pokrivanje paketov skladvonice lesa bi bilo na pokritem prostoru pred tovarno in bi jih potem vilicar sam razložil po skladišču. Vilicar bi tudi neposredno iz kope vozil pakete lesa v krojilnico.

Les bi se torej takoj letvičil in pokrival, bil bi dvignjen od tal, zložen ne bi bil več tako gosto, ampak enkrat višje. Zaradi vsega tega bi bilo veliko manj napak in les bi se hitreje sušil.

Ne bi bilo več težkega dela na skladišču lesa, potrebovali bi manj delavcev. Skratka, po izračunu, ki upošteva vse te dejavnike, bi se skladišče izplačalo v približno dveh letih. To je spoznala že večina podobnih tovarn in imajo skladišča lesa urejena in mehanizirana.

Za ilustracijo bi omenil, da italijanski proizvajalci večino lesa skladiščijo v stalno pokritih lopah, kar je seveda najbolj racionalno.

V Tovarni pohištva Martinjak smo letos rešili največjo težavo, nabavili smo ploščevino za pokrivanje kop, za kaj več pa za sedaj ni sredstev.

Skladišče žaganega lesa bi moralo biti takšno, da bi bil lahko nanj ponosen vsak delavec in morali bi upoštevati načelo »dobrega gospodarja«.

M. Geršak

NEZGODE PRI DELU

V PRVEM POLLETJU LETOSNJEGA LETA SMO ZABELEŽILI V PODJETJU 78 NEZGOD PRI DELU TER NA POTI NA DELO IN Z DELA. KAR 52 ODSOTKOV VSEH NEZGOD SE JE PRIPETILO V TP CERKNICA.

V primeri z istim obdobjem lanskega leta je število nezgod nekoliko naraslo, predvsem zaradi izredno velikega porasta v TP Cerknica. V ostalih poslovnih enotah je število nezgod upadlo. Prav tako pa je znatno upadlo tudi število izgubljenih delovnih dni.

PE	Število nezgod			Število izgubljenih delovnih dni		
	72	73	indeks	72	73	indeks
TPC	28	41	146	384	468	108
TPM	17	14	82	166	126	71
TLI	14	10	72	346	133	38
TIP	6	6	100	86	36	42
TPS	6	3	50	72	37	51
SKS	—	4	—	—	61	—
BREST	71	78	109	1.054	861	82

V razpredelnici je prikazana primerjava med lanskim in letošnjim stanjem. V celoti je torej število nezgod naraslo, število izgubljenih delovnih dni pa upadlo. Ta podatek nam zgovorno pove, da so bile poškodbe nekoliko lažje kot lani. Lani je bilo za vsako nezgodo izgubljene

nih poprečno 15 dni, letos pa 11 dni.

Nezgode so se dogajale na najrazličnejših delovnih mestih. Težjih poškodb je bilo šest, od teh kar štiri v TP Cerknica, dve pa v TLI Stari trg. V naslednji razpredelnici so nezgode prikazane po delovnih mestih.

mizne, krožne, tračne žage	3
mizni rezkalni stroji	1
VNR	3
ostali rezkalni stroji	1
vrtalni stroji	2
nanašalni stroji	1
furnirski stroji	2
brusilni stroji	3
stiskalnice	5
notranji transport	12
jarmeniki	1
dela na hlodovini	6
skladišče rezanega lesa	2
ostala dela	25
kovinska dela	2
na poti	9
Skupaj:	78

Daleč največ nezgod se je primerilo delavcem pri različnih preprostih opravilih, kot so:

- dela z ročnim in mehaniziranim ročnim orodjem,
- gibanje po delovnem mestu ali oddelku,
- manipulacija z materialom.

Nezgod te vrste je bilo skupno 25. Vzroki so bili raznoliki, najpogostejše pa jim je botrovala nepredvidnost, sledi pa ji neurejeno delovno okolje (smeti, lesni odpadki, zatrapanost ipd.).

Ta dela so po svoji naravi preprosta in ob normalni pazljivosti in v normalnih pogojih običajno ne morejo privedi do nezgode. Orodja, ki se uporabljajo pri teh delih, pa so najčešče vir nezgode. Nepravilna drža noža, dleta, svedra in podobno ima lahko zelo pogosto neugodne posledice.

Prav tako je precej pogosto zadiranje iveri v roko, posebno še pri ročnem brušenju. Te nezgode bi bilo mogoče v veliki meri preprečiti z ustreznimi delovnimi pripomočki in z varovalnimi sredstvi.

Zelo veliko je bilo tudi nezgod v notranjem transportu, vendar k sreči niso bile težke. Najpogostejši vzrok poškodb je rušenje vozičkov. Zrušitev celega zložaja je sicer redka, zato pa je toliko več padcev posameznih predmetov. Še posebno so nevarni zložaji na dvigilih ali vagonetih, ker so med prevozom izpostavljeni sunkom in so tudi manj stabilni. Zato med vožnjo delavec, ki pomaga voziti, ne sme hoditi ob strani zložaja, marveč vedno za njim.

Nezgod na poti je bilo devet, vendar na njihovo število ne moremo vplivati. Dogajale so se med potjo na delo ali z dela. Vzroki za te nezgode so predvsem sneg, poledica ali nasuta cestišča, saj se jih večina zgodi v zimskem obdobju. Podobni vzroki so prevladovali tudi pri nezgodah na skladiščih hlodovine.

Omeniti velja še stiskalnice in montažne mize. Na takih delovnih mestih se je pripetilo pet nezgod. Dogajale so se zaradi nepredvidnosti delavcev. Vzrok je bil povsod isti, prehitro vklop stiskalnih batov.

Velika večina delavcev, ki delajo na nevarnejših delovnih mestih, je bila o varstvu pri delu poučena. Prav tako so bili o tem poučeni inštruktorji, ki so zadolženi, da svoje znanje posredu-

jejo ostalim, predvsem pa tistim, ki delajo na manj nevarnih delovnih mestih in z osnovami varnega dela niso seznanjeni. Naša želja je, da število nezgod čim bolj zmanjšamo, to pa bomo dosegli le z doslednim izpopolnjevanjem načel varstva pri delu.

F. Mele

MANJŠI STROŠKI

STROŠKI SKUPNIH SLUŽB
V I. POLLETJU 1973 POD
PLANOM

Planska načela za letošnje leto postavljajo stroške skupnih strokovnih služb v veliko večjo odvisnost od rezultatov dela in od planiranega predračuna kot doslej.

Planirani znesek stroškov skupnih strokovnih služb je bil v začetku leta s planskimi razmerji razdeljen kot obveznost poslovnih enot. Prve analize in primerjave po posameznih stroškovnih vrstah dejansko doseženih stroškov skupnih strokovnih služb v I. polletju 1973 kažejo, da so bili planirani stroški doseženi s 45 odstotki letnega plana.

Prav gotovo je k temu rezultatu prispevala vsakomesečna kontrola stroškov po posameznih nosilcih in vrstah, pa tudi omejevanje tistih stroškov, ki so v začetku izraziteje naraščali. Nad

ZDRAVA PREHRANA

Že od nekdaj je bila ena izmed glavnih človeških skrbi, da bi dobil dovolj hrane za svoje preživljenje bil pa je na boljšem od drugih živih bitij, ker je jedel vse. Zato je bil neodvisen od oblik prehrane. Do odkritja ognja je bil navezan le na surovo hrano, odtlej pa so nastale velike spremembe v načinu prirejanja hrane.

Ko se je človek organiziral v skupnosti, je začel obdelovati zemljo in udomačevati divje živali, s čimer si je priskrbel tudi zaloge hrane. Pozneje je človek spoznal kruh, ki mu je postal glavna hrana še tisočletja.

Po odkritju Amerike so prinesli v Evropo različne sadeže (krompir, koruzo in drugo). V

tem času je prišel človek do novih spoznanj o vrednosti hrane.

Človek mora vnašati v svoj organizem hrano, ki služi kot »gradbeni material« — čeprav v spremenjeni obliki — za izgradnjo tkiv in za izvor energije. Hrana pa se sestoji v glavnem iz beljakovin, ogljikovih hidratov, maščob, vitaminov in mineralov. Vse to pa je najti v naravnih oblikah kot živež. Nekatere izmed vrst hrane uživamo v surovem stanju, večino od njih pa moramo pripraviti, da lahko služijo za prehrano. Posebno skupino živeža sestavljajo tiste, ki niso nujno potrebne za življenje, pač pa služijo za izboljšanje okusa, videza in vonja hrane (začimbe, kava, alkohol in podobno).

Na kalorične potrebe prehrane vplivajo naslednji dejavniki: osnovni metabolizem, velikost telesa, predvsem njegova površina, starost, aktivnost, okolica, v kateri prebivamo (podnebje), spol in različna fiziološka stanja (nosečnost, dojenje). Enotna poraba energije pa zavisi od porabe ob mirovanju organizma (osnovni metabolizem), od porabe, ki se nanaša na samo prebavo hrane ter od telesne aktivnosti.

Dokazano je, da tvorba toplote na en kvadratni meter površine telesa po dvajsetih letih življenja stalno pada, tako da je osnovni metabolizem v 65. letu starosti za okrog 25 odstotkov manjši kot pri 25. letu življenja.

Pri ženskah je to padanje do 45. leta starosti nekoliko manjše kot pri moških. Poraba kalorij za omenjeno obdobje pada za vsakih 10 let za okrog 7,5 odstotka.

Kalorična vrednost hrane določa količino toplote, ki jo sproščajo njeni sestavni deli med izogrevanjem v organizmu.

Ogljikovi hidrati in beljakovine dajo pri vsakem kilogramu razgradnje 4,1 kg kal., masti pa 9,1 kg kal. To je nekakšna osnova za izračunavanje kalorične vrednosti hrane.

Dnevno naj bi torej človek užival čim bolj posrečeno kombinacijo vseh poprej omenjenih sestavin hrane. Otroci, žene v nosečnosti, otročnice in težki fizični delavci naj bi dobili do 2 grama beljakovin na 1 kg telesne teže. Ogljikovih hidratov naj bi bilo okrog 500 gramov dnevno ter okrog 80 gramov maščob. Beljakovine naj bi bile okrog dve tretjini živalskega izvora, prav tako pa priporočamo uporabo masti rastlinskega izvora.

Zaradi enotnega planiranja prehrane imamo različne tablete, iz katerih izračunavamo kalorične vrednosti hrane. Za težke fizične delavce se predvideva okrog 4500 kg kal. dnevno, za srednje težka dela okrog 3000 kg kal. dnevno, za lahka sedeča dela pa okrog 2500 kg kal. dnevno; za

težka dela žensk okrog 3000 kg kal. dnevno, za srednje težka dela pa do 2500 kg kal. dnevno. Za ljudi po 60. letu starosti se predvideva okrog 1800 kg kal. dnevno, medtem ko porabijo otroci zaradi večje aktivnosti in večjega osnovnega metabolizma več.

Važnost prehrane v življenju posameznika izhaja iz instiktivnega iskanja hrane kot ene izmed prvih nujnosti za samohranitev. Biološka vrednost in nujnost hrane za življenje in zdravje pride posebno do izraza tedaj, ko pride do njenega količinskega in kakovostnega pomanjkanja.

Od prehrane je odvisen cel niz funkcij, ki so potrebne za življenje, za rast organizma, za ohranitev iztrošenih tkiv in za tvorbo energije. Normalni tek je naravni regulator, ki usklajuje sprejemanje hrane v potrošnjo energije. Stalna telesna teža pa je najpreprostejše merilo za ravnotežje teh dveh vrednosti.

Prehranske napake pri nas so predvsem neenakomerna porazdelitev dnevnih obrokov in nestrokovno ravnanje z živili. Posledica tega je pomanjkljiva prehrana mladine, delavcev. V prehrani primanjkujejo zlasti zaščitne snovi (vitamini, mineralne snovi). Več šolarjev in delavcev odhaja od doma brez zadostnega zajtrka ali celo tešč v šolo in na delo. Hrana, ki nam je potrebna v enem dnevu, razdelimo na pet obrokov: zajtrk in kosilo naj bi bila obilna, malica in večerja pa manjša; izraženo v odstotkih:

zajtrk — 30 odstotkov,
malica — 20 odstotkov,
kosilo — 30 odstotkov,
večerja — 20 odstotkov.

Vzroki za nepravilno prehrano so tudi zastarele navade in gospodarske težave.

dr. A. Šmalc in
M. Majerle

Popravek

V prejšnji številki nam jo je v članku »Spornih petdesetih milijonov« tiskarski škrat spet nekoliko zagodel. Pomotoma je izpadel spodnji — polkrepka tiskani odstavek, kar je bistveno spremenilo vsebino. V celoti se tisti del članka pravilno glasi:

Zato smo pri banki najeli kredit, katerega je svet za kadre razdelil takole:

Med enajst strokovnih delavcev, ki bi sicer po prvotnem predlogu prejeli skupno 182.000 din;

17 delavcem, ki bi sicer po predlogu komisije prejeli skupno 220.000 din, je dodal še 112.000 din;

11 delavcem, ki po prvotnem predlogu zaradi skopih sredstev sploh ne bi dobili kredita v letu 1972, pa je iz novih sredstev razdelil 155.000 din.

B. Mišič

Nove povezave

SODELOVANJE MED PODJETJI PRI AVTOMATSKI OBDELAVI PODATKOV

Na pobudo kadrov, ki se že dalj časa ukvarjajo z avtomatsko obdelavo podatkov podjetij BREST Cerknica, Gozdnega gospodarstva Postojna ter predstavnikov podjetij, ki naj bi v bližnji prihodnosti pričeli uvajati avtomatsko obdelavo podatkov (Nanos Postojna, LIV Postojna, Transavto Postojna, Javor Pivka, Lesonit Ilirska Bistrica), naj bi se razvilo sodelovanje in izmenjava izkušenj. Sodelovanje naj bi temeljilo predvsem na naslednjih osnovah:

1. Vsem tistim podjetjem, ki se šele lotevajo avtomatske obdelave podatkov, je treba posredovati izkušnje podjetij, ki že imajo uvedeno takšno obdelavo podatkov.

2. Vsako podjetje mora čim hitreje postaviti odgovorne kadre, ki bodo delali izključno na uvajanju avtomatske obdelave podatkov v svojem podjetju. Kadre je treba izsolati.

3. Podjetje, ki se namerava lotiti uvajanja avtomatske obdelave podatkov, mora izdelati kratkoročni in srednjeročni plan uvajanja avtomatske obdelave podatkov.

4. Program, ali celotne projekte za obdelavo podatkov, ki so že izdelani pri podjetjih, naj bi nudili zainteresiranim podjetjem v odkup.

5. Podjetja, ki bodo pričela z uvajanjem AOP popolnoma novih področij, naj bi medsebojno sodelovala na organizacijskem in programskem področju.

6. Vse naprave za obdelavo podatkov naj bi bile v celoti izkoriščene. Pri nabavi novih naprav je treba zlasti upoštevati:

— da so, preden se nabavlja ali najema nova naprava, instalirane naprave za obdelavo podatkov izkoriščene najmanj 70 odstotno;

— da bodo nove naprave mogle obdelovati podatke po programih, ki so že izdelani;

— da bodo naprave sodobne;

— da bo zagotovljeno brezplačno obratovanje (servis);

— da bodo naprave mogoče medsebojno povezovati v okviru regije, republike in države;

— da bodo naprave sposobne obdelati podatke glede na kratkoročne in srednjeročne programe uvajanja avtomatske obdelave podatkov vseh sodelujočih podjetij.

7. Podjetja v postojnski regiji naj ne bi šla pri uvajanju obdelave podatkov v to smer, da pripravijo le posamezna poslovna področja za obdelavo, marveč je treba že ob začetku zagotoviti integrirano obdelavo podatkov — vsa področja morajo biti med seboj povezana.

8. Med sodelujočimi podjetji je treba postaviti pravične poslovne odnose.

V skladu z omenjenimi izhodišči so bile posredovane izkušnje BRESTA in Gozdnega gospodar-

stva Postojna kadrom večini imenovanih podjetij.

Podjetje LIV iz Postojne se je že odločilo, da bo obdelovalo podatke na računalniku na BRESTU. Obdelovali bodo podatke celotnega materialnega poslovanja in fakturiranja po programih, ki so izdelani za BREST.

Ker so na BRESTOVEM računalniku še proste zmogljivosti, se skušamo povezati in pritegniti k sodelovanju še podjetji TRANS-AVTO iz Postojne in JAVOR Pivka.

J. Otoničar

Poliuretani pri nas

Poliuretani so naziv za tvorivo, ki ga dobimo, če kemični komponenti izocianat in poliol medsebojno reagirata ob dodatku določenega odstotka penilnega sredstva ali brez njega. Razmerje obeh komponent je lahko različno, zato so tudi lastnosti končnega izdelka različne.

Poliuretani so lahko manjše volumnne teže, na primer okrog 30 kg/m³ in se lahko uspešno uporabljajo v proizvodnji tapetiranega pohištva, v avtomobilski industriji (sedeži itd.) in drugod. Lahko pa je tudi večjih volumnih tež — okrog 400 kg/m³ in se ga prav tako lahko uporablja za izdelavo določenega pohištva, pa tudi v drugih industrijah.

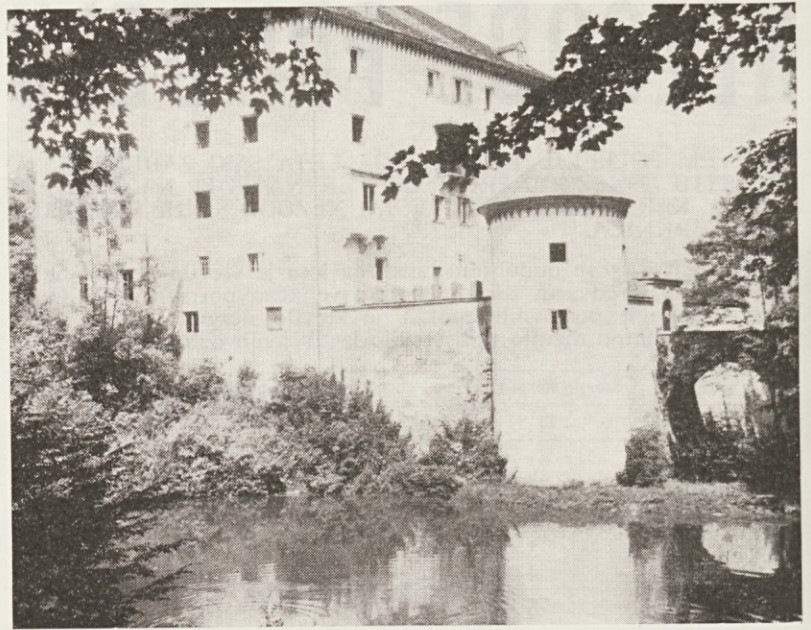
Za potrebe, kjer mora material vzdržati velike obremenitve, pa je volumna teža poliuretana še večja (do 800 kg/m³). Čeprav je je v kemičnem pogledu ter po lastnostih že dolgo znan, pa se je v industriji začel uveljavljati šele v zadnjih nekaj letih. Razumljivo je, da so nekatere dežele v svetu v uporabi poliuretana mnogo pred nami. Take dežele so navadno tudi proizvajalci surovin in naprav za predelavo le-teh.

Naša industrija za sedaj še ne izdeluje niti enega niti drugega. Zato smo vezani na uvoz, kar bistveno povečuje stroške investicij na tem področju, prav tako pa tudi cene gotovih izdelkov. Kakor so pri pohištvu iz lesnih tvoriv potrebne za rentabilnost naložb poenotenje izdelkov in optimalne serije, je to zelo pomembno tudi pri investiranju v proizvodnjo izdelkov iz poliuretana. Zelo važna je tudi raziskava tržišča in testiranje tržišča za take izdelke, še posebno, ker imajo oblikovalci in konstruktor-

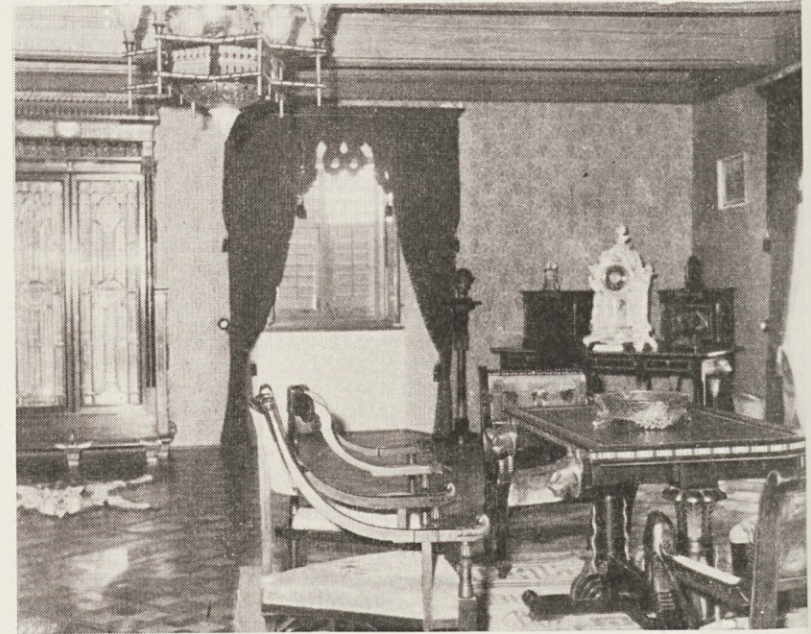
ji večje možnosti za izbiranje oblik kot pri pohištvu iz klasičnih tvoriv. Izdelki dokaj zahtevnih oblik se namreč lahko odlijejo v eni fazi. Zato je praviloma cena elementa ali izdelka iz poliuretana v primeru z enakim izdelkom iz lesa toliko ugodnejša, kolikor je v tehnološkem pogledu izdelek zahtevnejši. Izdelki iz trdega poliuretana (ime-njuje se tudi integralna pena), se lahko tudi površinsko obdelujejo (lužijo, lakirajo, barvajo in podobno). Tehnološki postopek in naprave so zelo podobne tistim, ki jih vidimo v naših površinskih oddelkih. Razno okovje se pritrdi lahko s privijanjem, z lepljenjem z ustreznimi lepili, ali pa se že v fazi oblikovanja v kalupu zalije v maso. Ker pohištvena industrija v razvitejših državah intenzivno razvija tehnologijo izdelkov na osnovi poliuretana in drugih umetnih snovi, ne smemo dopustiti, da bi stali ob strani teh dogajanj.

Poiskati moramo vse možnosti, da bi že v sedanji fazi uspešno vključili takšno tehnologijo v naš proizvodni program.

D. Mazij

Grad Snežnik spet odprt

Pred reorganizacijo sindikata

Zakaj spremeniti organizacijo?

Leto bo začela veljati nova ustavna ureditev SFR Jugoslavije in SR Slovenije. Priče smo globokim, revolucionarnim spremembam naše družbe, ki odpirajo tudi nove možnosti sindikatom in jim nalagajo nove naloge.

Cilj predlagane nove organiziranosti sindikatov je, da bi se tem novim možnostim in novim nalogam vsestransko prilagodili. Gre torej za sindikat na temeljni organizaciji združenega dela, za sindikat v skupnosti TOZD; gre za sindikat delavcev, katerega vsa vodstva so organizirana iz osnovne sindikalne organizacije, v kateri neposredno odloča delavec, torej po delegatskem načelu.

Gre za sindikat, ki ga bodo organizirali delavci kot najširšo razredno organizacijo delavskega razreda v boju za razvoj samoupravnih socialističnih odnosov in za uresničevanje svojih samoupravnih in drugih pravic ter interesov na vseh področjih dela, ustvarjanja in življenja. Gre za tak družbeno-ekonomski položaj ter vlogo sindikata v družbi in političnem sistemu, ki ustreza razrednim interesom in težnjam delavskega razreda. Gre za najširše sodelovanje delavcev pri izvajanju funkcije oblasti in pri opravljanju drugih pomembnih zadev, pa tudi za reševanje socialnih vprašanj, ki so pomembna za vse delovne ljudi in za krepitev njihove solidarnosti. Stvar ocene v javni razpravi, ki jo s tem pričenjamo, pa bo, ali je vloga sindikatov pravilno opredeljena.

Kaj je osnova za novo organizacijo?

Osnova za novo organiziranost sindikata naj bi bil STATUTARNI DOGOVOR, ki bi nadomestil vse statutarne akte sedanjih sindikatov in Zveze sindikatov. Nastal pa naj bi kot dogovor vseh osnovnih organizacij sindikata.

Njegov dokončni predlog naj bi izoblikoval 8. kongres Zveze sindikatov Slovenije. Gre za stalen akt, ki naj bi s svojimi načelnimi določili urejal osnovne organizacije in delovanja vseh sindikatov in Zveze sindikatov. Le v osnovnih organizacijah sindikata bi imeli še svoja posebna pravila.

Podrobnosti, ki v statutarinem dogovoru ne morejo biti urejene, bodo urejali poslovnik ali izjemoma posebni dogovori in sklepi.

Izhodišča nove organiziranosti so:

- v vsaki TOZD naj bo praviloma vsaj ena osnovna organizacija sindikata,
- delegatski sistem,

- sindikalne konference,
- občinska in medobčinska organizacija,
- sindikat kot odraz interesa članov,
- Zveza sindikatov,
- enotnost sindikalnega gibanja v Jugoslaviji,
- aktivizacija mladih proizvajalcev.

Vsako izmed teh izhodišč bo potrebno posebej proučiti in ga uskladiti z dejanskimi potrebami v občini. Da bi to pomembno nalogo lahko izpeljali, bo posebna skupina pri občinskem sindikalnem svetu pripravila shemo organiziranosti sindikatov v občini Cerknica in jo dala v javno razpravo vsem osnovnim organizacijam sindikata.

E. Lenarčič

Nagradna igra Brest - Naša žena

V poplavi različnih nagradnih iger, kjer bralci revij le strizejo in pošiljajo kupone, smo se v sodelovanju z uredništvom mesečnika Naše žene odločili, da bomo nagradno igro organizirali drugače.

V junijski številki smo name-noma narobe postavili elemente kuhinje Vega-60. Bralci so jih

morali pravilno sestaviti. V julijski številki pa so morali bralci iz postavitve dnevne sobe Barbara izločiti en element po lastni presoji. Za lažje razumevanje smo objavili tloris sobe in barvno fotografijo dnevne sobe Barbara, ki je imela sestavljenih vseh šest elementov.

Na uganko je prišlo 2.500 odgovorov, kar predstavlja reprezentančni vzorec za analizo. Rezultati so naslednji: največ bralcev bi v dnevni sobi najlažje pogrešalo element 425, to so knjižne police (1.052 bralcev), za vitrine-elemente 427 se je odločilo 768 bralcev, element 428 (TV regal) 348 bralcev, bar — element 426, 161 bralcev in omari-element 221 le 144 bralcev. Sedem bralcev se ni moglo odločiti za noben element. Vseh 2.500 pa bi želelo obdržati v svoji dnevni sobi kotni element (475).

Podatki so izredno zanimivi, čeprav se v celoti ne moremo zanesti nanje. V uganki nismo navedli cen elementov, ta faktor pa bi, če drugega ne, vplival vsaj pri elementih 427 (vitrina, ki je relativno draga) in 425 (knjižni regal, ki je cenejši).

Zanimivo je bilo primerjati te podatke s podatki prodajne službe.

B. Lavrič

Mladina tekmuje

OBCINSKO TEKMOVANJE ZA POKAL JANEZA HRIBARJA

Partizanski pohod in občinsko športno tekmovanje za pokal Janeza Hribarja sta dve veliki manifestaciji mladine naše občine, ki ju organizira občinska konferenca Zveze mladine v Cerknici.

Mladinci in mladinke so se 18. avgusta že pomerili v streljanju in šahu, naslednjega dne pa še v peteroboju.

Vrstni red:

STRELJNJE:

Mladinci:

- Kovinoplastika Lož
- BREST
- Grahovo
- MA Begunje
- Notranjski študentski klub

ŠAH:

- Grahovo
- Notranjski študentski klub
- MA Begunje
- Kovinoplastika
- BREST

Mladinke — streljanje:

- BREST
- MA Begunje
- Notranjski študentski klub

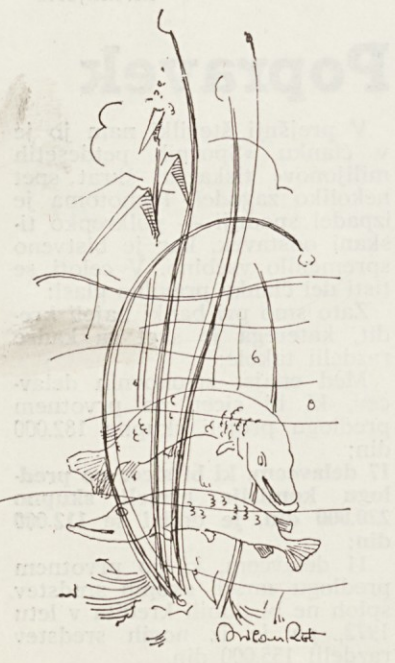
ŠAH:

- MA Begunje
- BREST

Tako so že zbrane prve točke v boju za pokal, tekmovanje pa se je 23. avgusta nadaljevalo s kegljanjem, 25. avgusta je bilo v stari menzi Bresta tekmovanje v namiznem tenisu, 26. avgusta pa je bilo še prvo kolo tekmovanja v malem nogometu in košarki.

Tekmovanje v peteroboju je bilo tako kot lani le za posameznike. Discipline peterboja so bile: tek na 100 in 800 metrov, skok v daljino in višino ter met krogle. Tekmovalci so dosegli kar solidne rezultate, zmagal je Jože Mele iz Cerknice, drugi pa je bil Beno Škrlič — MA Begunje.

J. Kranjc

Za enotno kadrovske politiko

DRUŽBENI DOGOVOR O KADROVSKI POLITIKI V OBČINI CERKNICA

Že razprava o izhodiščih za resolucijo o osnovah kadrovske politike v SR Sloveniji, ki jo je skupščina SR Slovenije sprejela v decembru 1971. leta, je znova opozorila na izreden pomen kadrov za prihodnji družbeni in gospodarski razvoj naše republike. Poudarila je, da obsežne naloge na tem področju lahko uspešno uresničujemo le z doslednim uveljavljanjem kadrovske politike kot neločljivega sestavnega dela samoupravnega razvoja in poslovne politike temeljnih organizacij združenega dela ter njihovih asociacij, družbeno-političnih in samoupravnih interesnih skupnosti.

Posebno teži sta temu vprašanju dali tudi 19. in 28. seja CK ZKS, ki sta oblikovali svoje delo v dokumentih Aktualna vprašanja in Osnovne smernice kadrovske politike.

Omenjena dokumenta zavezujejo tudi skupščino občine Cerknica, da v okviru svojih pristojnosti zagotovi uresničevanje osnov kadrovske politike.

Prvi korak je bil program kadrovske politike v občini Cerknica, ki ga je občinska skupščina sprejela v marcu 1973. leta. Ta program zajema samo področje gospodarstva. Za sprejem programov družbenih dejavnosti še ni pogojev zaradi prilagoditve teh dejavnosti novi vlogi, ki jo dobivajo z novo ustavo.

Da bi zagotovili usklajevanje vseh skupnih vprašanj kadrovske politike, so se komunisti, ki delajo v kadrovskih službah in v koordinacijsko-kadrovskem odboru pri občinski konferenci SZDL v juniju dogovorili, da pripravijo družbeni dogovor o kadrovski politiki v občini Cerknica. Imenovana je bila delovna skupina ki je do začetka avgusta pripravila osnutek dogovora.

Osnutek dogovora predvideva, da ga bodo podpisali skupščina občine Cerknica, občinski sindikalni svet, občinska konferenca SZDL, občinska konferenca ZKS, občinska konferenca ZMS, organizacija združenega dela s sedežem v občini, temeljne organizacije združenega dela in samoupravne interesne skupnosti. S tem dogovorom podpisniki usklajujejo oblikovanje sistemizacije delovnih mest, planiranje, vzgojo in izobraževanje kadrov, razporejanje in napredovanje kadrov, kadrovanje vodilnih delavcev in oblikovanje ter izvajanje kadrovske politike.

Po osnutku dogovora bi v aktu o sistemizaciji podpisniki mimo obveznih sestavin določili tudi delovna mesta za invalide. Podpisniki bi morali omogočiti svojim delavcem, ki so postali invalidi zaradi nesreč pri delu ali poklicnih obolenj, da se zaposlijo na primernih delovnih mestih, ki so za to predvidena.

Ker podpisniki ugotavljajo, da bo kadrovska politika ostala eden izmed temeljnih elementov programov razvoja, bodo ob vsaki planirani investiciji izdelali tudi načrte za pridobitev ali usposobitev ustreznih delavcev. Celotno poglavje dogovora, ki zadeva planiranje, vzgojo in izobraževanje, posveča največjo skrb strokovnemu in še posebno družbeno-političnemu in ekonomskemu usposabljanju delavcev, posebno tistih, ki so izvoljeni v samoupravne organe ali delegacije.

Nedvomno je za dobro kadrovske strukture potrebno, da se pripravništvo in politika štipendiranja uveljavita kot sistem, zato je tudi to področje z družbenim dogovorom o kadrovski politiki podrobneje obdelano.

Dogovor vsebuje tudi določila o kadrovskih službah. Ker je pogoj za uspešno delo na kadrovskem področju, da je kadrovskim službam dan enak pomen kot drugim, je nujno, da se organizirajo take kadrovske službe, ki bodo sposobne odgovorno in strokovno opravljati naloge ter uresničevati odločitve na področju kadrovske politike.

Dogovor dokaj podrobno ureja kadrovanje vodilnih delavcev. Poudarjena je zahteva, da morajo podpisniki v splošnih aktih določiti, da se zahtevajo od delavcev na vodilnih delovnih mestih poleg strokovnih zahtev tudi ustrezno moralno-politične kvalitete, ki

se odražajo v odnosu do samoupravne družbene ureditve, v sposobnosti za razvijanje samoupravnih odnosov, v odgovornosti do dela in do delovnih ljudi ter v osebni poštenosti. Poseben postopek za vodilna delovna me-

sta je določen tudi za primere, če je organizacija slabo poslovala. Če samoupravni organi ocenjujejo, da je slabo poslovanje posledica slabega dela vodilnih kadrov, so dolžni začeti postopek za predčasno razrešitev vodilnih delavcev. Enako je določeno tudi za primere, če organizacija ne izvaja obveznosti, sprejetih s samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori.

Osnutek družbenega dogovora, ki ga bo skupščina občine Cerknica v kratkem dala v javno razpravo, ima namen, da bi kadrovska politika postala neločljivi in sestavni del v razvoju samoupravne družbe. Zato upamo, da bo razprava izoblikovala stališča, ki bodo zagotavljala uresničitev postavljenih ciljev.

T. Urbas

Umetniška doživetja v Zelšah

NOVI KORAKI V OŽIVLJANJU NAŠEGA KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Eno izmed načelnih stališč nove ustave hoče uskladiti težnje proizvodnje tudi s kulturnim življenjem in z vsemi njenimi oblikami tudi v vsakdanjem življenju našega delovnega človeka.

Zato res ni vseeno, kakšne možnosti imajo posamezni kraji naše domovine, da zadostijo takim in podobnim stališčem in težnjam. Morda je bila naša tiha, a vseeno lepa Notranjska v zadnjih letih nekoliko zamenarjena v kulturnem življenju.

A moramo ugotoviti, da niso krivi za tak »molk« le posamezniki ali odgovorne ustanove, ampak da »leži« krivda na nas vseh; v nezanimanju za te možnosti, v šibkih organizacijskih prijemih, v pomanjkanju sredstev za tovrstne dejavnosti in podobnem. Saj poznamo tudi v naši dolini vedno živa žarišča kulturnega življenja, na primer Kulturno-prosvetno društvo v Loški dolini, na Rakeku, Notranjski glas-

veda tudi od izvajalcev. Stari cerkveni objekt so obnovili sodelavci Ljubljanskega regionalnega zavoda za zaščito kulturnih spomenikov, saj so v vsej Evropi le štiri podobne stavbe te vrste. Obnovitev se bo verjetno še izpopolnjevala do končne podobe. Prostor je akustično odličen in primeren za manjši obisk — do 300 ljudi.

Koncerti so bili dobro izbrani: nastopalo je le nekaj izbranih umetnikov in ansamblov: od Slovaškega godalnega kvarteta do solističnega nastopa sopranistke Ileana Bratuž Kacjanove in tenorista Rudolfa Francla ter pianista Andreja Jarca, pa do godalnega Tria Lorenz, do nastopa violinistov Igorja Ozima in Franceta Novšaka, vokalnega okteta Gallus ter do solistov flavtista Borisa Čampe, tenorista Mitje Gregorača in pianista Marjana Lipovška. To je bil posrečen in kvaliteten program za uvajanje glasbene kulture v manj razvito koncertno okolje. Izvajali so predvsem slovenske in slovanske avtorje pa tudi renesančne mojstre in klasiko.

Izbor vokalne in instrumentalne glasbe je bil precej enako-

Koncert okteta Gallus je bil lepo doživetje

beni zavod Frana Gerbiča, nekateri športna društva, dejavnost Industrije pohištva Brest Cerknica in drugo. A vse to je premalo za tako obsežno območje od Rakeka do Prezida, Žilc in Nove vasi.

Škoda, da je nekoliko zamrla tudi kulturna dejavnost »Kluba notranjskih študentov«, ki je pred nekaj leti organiziral nekaj uspelih in kvalitetnih kulturnih prireditve.

Vendar je v okviru šestih komornih koncertov od 20. julija do 24. avgusta letos naše kulturno življenje dobilo novo spodbudo. V stari, obnovljeni zelški cerkvi z znamenito obliko štiriperesne deteljice in z manieriistično arhitekturo (14. stol.) je idealen prostor zlasti za komorne koncerte, ki zahtevajo dovolj zbranosti od poslušalca — in se-

merno usklajen - in kljub izbrani kvaliteti dostopen poslušalcem; vodstvo Komorne scene iz Ljubljane je imelo srečno roko pri tem! Poslušalci so prihajali h koncertom iz Ljubljane, z Rakeka in iz Postojne, predvsem pa domačini iz Cerknice.

Organizacija koncertov je bila dobra, saj je bil to prvi poskus te vrste; nespornost je bil pač v tem, da so se domačini spočetka koncertov udeleževali manj, ker je Kompas obljubil večji obisk gostov s prevozi.

Pri organizaciji obnove te cerkve in koncertov so sodelovale mnoge delovne organizacije, od katerih večina iz naših krajev. Tako so delovne organizacije pokazale razumevanje in dobro voljo za oživljanje kulturnega življenja v naši dolini.

(Konec na 8. strani)

NAŠE MALO MESTO

Mesene misli cerkniškega potrošnika

Cerkničani plačujemo prispevek za uporabo mestnega zemljišča. Torej smo meščani. In če smo meščani, potem je razumljivo, da večji del nismo lastniki gospodarskih poslopij, kamor štejejo kozolci, hlevi, svinjaki, kurniki, zajčniki in podobne koristne vaške ustanove, ki priskrbujejo družine z mesenimi dobrotami za vsakdanjo in praznično rabo.

Meščani Cerknice, vsaj ne tisti, ki živimo v visokih gradnjah, tudi nismo posestniki vrtičkov, na katerih bi naše ljube tovarišice lahko dnevno izpulile korenček, peteršiljček, odtrgale kumarico, paradajzek, izrivalo čebulico, cesenček, odrezale solatko in zelno glavico ter skuhale na to vižo poceni vitaminsko juhico.

Mesta so si že v zgodnjem srednjem veku in pred njim te zadeve urejala na način, ki se je do danes obdržal kot edini primeren: da namreč meščani z dohodki, ki jih imajo iz drugih dejavnosti, industrije, obrti, intelektualnih in upravnih storitev, kupujejo od vaščanov njihove poljedelske in živinorejske viške.

Se to se je obdržalo do danes po svetu in tudi na Balkanu: da namreč meščani svoj denar lahko zamenjajo za te dobrate kar v mestu (v trgovinah in na trgu) in jim ni treba po šihu ali pod konec tedna šele skakati okrog in si nabirati omenjenih zadev od kmeta do kmeta, od mesarja do mesarja tja po mili domovini.

V občini cerkniški temu ni zmeraj tako. Vrle meščanke morajo od nedelje do nedelje poenotiti svoj program kosila na naslednji menu: goveja župa z nudelji, krompir na sto načinov, izmозgana goveja žvirovna in solata od pol proletariata (na vrtovih le-teh jo je namreč v teh mesecih čez mero, samo da gre prehitro v cvet).

Predlagam, da menza kuha tudi ob nedeljah, ker nima smisla, da kuhamo na tisoč mestih in mažemo tritisoč loncev z enakim lojem.

Zdaj pa zares: ko je naš dvorni fotograf obiskal mesarijo Kmetijske zadruge Cerknica, da bi posnel porazno stanje v prazno visečih kaveljnov, so mu brž pokazali polno ledenico grozansko velikih stegen in plečet in tudi prodajalna je bila v trenutku polna solidne govedine. To je tako pre-

pričalo dvornega fotografa, da je prišel idejno vplivat na nameravanega pisca, da tisto, kar mislimo napisati, sploh ni res, da je mesa dovolj, da je meso dobro in najbrž tudi poceni.

Zaprlj smo mu hvale polna usta z enim samim vprašanjem, če kdaj izvoli nadomestiti ženo v vrsti pred mesarskimi kljukami. Z odgovorom: »To pa ne!« je bilo povedano vse in hkrati izpričana neomajna potrpežljivost njegove žene, ki tegobe mesne krize tako junaško prenaša popolnoma sama.

Ob naslednji priložnosti (voli in krave so v tem času prežvečile za dober mesec sena in detelje) smo prišli v mesarijo Kmetijske zadruge skozi zadnja vrata, ker je bilo po dvanajsti uri spredaj zaprto, in srečali v hladilnici pri delu nov obraz. Miha Znidaršič je bil pripravljen takoj povedati, zakaj ni mesa in kakšnega ni in pravzaprav vse tisto, kar nas je tiščalo.

Izkazalo se je, da po razgovoru z njim ni prav nobene potrebe šariti še okrog drugih faktorjev. Iz ust neposrednega obdelovalca in prodajalca mesa se je dalo izvedeti vse: da »svinjarije« v cerkniški občini ni, ker je v Postojni pet odstotkov dražja, da teletine ni, ker špartansko uničijo samo mladiče, ki za življenje niso sposobni, ostale pa spijajo (očitno pa je mladi rod govedu in Notranjskem zdrav kot si lahko samo želimo — op. pisca).

Na podtaknjene ugotovitve potrošnikov, da tudi od volov in izčrpanih krav dobimo samo zadnji pogled, fasade da gredo preko meje, nam je Miha odločno povedal, da to ni res, da pojemo prav celo kravo, da pa ima res vsak naš zamorjeni telček ena sama jetra in eno samo srce, čemur pri velikih podjetjih ni tako; tam se dobijo notranji deli na primer lahko tudi v večjih količinah kot pripadajoče okolje.

Miha nas je skromno prosil, naj ne objavimo njegovega predloga, ki ga je izrazil v domači hiši, naj bo mesnica odprta neprekinjeno, da ne bo v njej ob predkih obratovalnih urah predolgih mesa čakajočih repov — mi bomo pa kot členci teh repov kljub temu to pobožno željo v imenu potrošnikov zapisali kot resen predlog.

Dober tek!

Kljub stabilizaciji so veselice in pikniki vsako nedeljo dobro obiskani

PROGRAM

ZBORA NOTRANJSKEGA OKROŽJA OSVOBODILNE FRONTE IN 30. OBLETNICE USTANOVITVE 13. SNOUB BRACIČA V CERKNICI 15. IN 16. SEPTEMBRA 1973 POD POKROVITELJSTVOM OBČIN CERKNICA, LOGATEC, LJUBLJANA-VIČ-RUDNIK IN VRHNIKA.

SOBOTA 15. SEPTEMBRA 1973:

- ob 11. uri: otvoritev likovne razstave slikarja Franca Dremlja — Aca iz Vrhniške v Salonu pohoštva Brest Cerknica;
- ob 15. uri: odkritje spominske plošče na hiši na Peščenku v Cerknici, kjer je bil 7. junija 1941 ustanovljen Okrožni komite KPS za Notranjsko;
- ob 16. uri: otvoritev razstave Notranjskega muzeja ljudske revolucije iz Loža v avli Osnovne šole v Cerknici;
- ob 17. uri: položitev venca na spomenik padlih borcev v Cerknici;
- ob 19. uri: koncert notranjskih pevskih zborov in godb na pihala na prireditvenem prostoru pri Osnovni šoli v Cerknici;
- ob 21. uri: ognjemet na Slivnici in kresovi po okoliških hribih;
- od 21.15 do 24. ure: zabava s plesom na igrišču pri osnovni šoli.

NEDELJA, 16. SEPTEMBRA 1973:

- ob 8. uri: nastop godbe na pihala iz Cerknice pred restavracijo »Jezero« v Cerknici.
 - od 9.30 do 10.30: zbor aktivistov Notranjskega okrožja OF, 13. SNOUB »MIRKA BRACIČA«, Notranjskega odreda, Notranjskega vojnega področja, Jurišnega bataljona 18. divizije, delegacije domicilnih enot ostalih notranjskih občin, enote JA, enote teritorialne obrambe, gasilcev, športnikov in lovcev pred tovarno Brest;
 - ob 10.30: slavnostni pohod od Bresta do prireditvenega prostora;
 - ob 11. uri: pričetek proslave na prireditvenem prostoru pred Osnovno šolo v Cerknici:
 - otvoritveni govor predsednika pripravljalnega odbora,
 - podelitev domicilne listine in prapora Notranjskemu okrožju OF,
 - podelitev prapora enoti teritorialne obrambe občine Cerknica,
 - govor predsednika CK ZKS tovariša Franca Popita,
 - kulturni program, v katerem sodelujejo:
 - Partizanski pevski zbor
 - Godba milice in solisti ljubljanskih gledališč,
 - partizansko kosilo nekdanjih aktivistov in borcev ter članov enote teritorialne obrambe. Za ostale udeležence zbora bodo na voljo številne stojnice gostinskih podjetij.
- Po kosilu bo zabava s plesom na športnem igrišču pri Osnovni šoli v Cerknici.

Filmi v septembru

- 1. septembra ob 20. in 2. septembra ob 16. uri — ameriški film RDEČE SONCE. Pustolovski film. V glavni vlogi Alain Delon.
- 2. septembra ob 20. uri — ameriški film ZBOGOM, GOSPOD CHIPS. Komedija. V glavni vlogi Peter O'Toole.
- 3. septembra ob 20. uri — ameriški film CRNA KARAVANA. Western. V glavni vlogi Sindy Poitner.
- 6. septembra ob 20. uri — nemški film BEG V ZLOČIN. Kriminalka. V glavni vlogi Horst Frank.
- 8. septembra ob 20. in 9. septembra ob 16. uri — ameriški film LETALIŠČE. Drama. V glavni vlogi Burt Lancaster in Dean Martin.
- 9. septembra ob 20. uri — danski film REKTOR V POSTELJI. V glavni vlogi Ole Soltoft. Komedija.
- 10. septembra ob 20. uri — ameriški film JOE, TUDI TO JE AMERIKA. Drama. V glavni vlogi Dennis Patrick.
- 13. septembra ob 20. uri — francoski film MAKS IN TATTOVI. Kriminalka. V glavni vlogi Michael Piccoli.
- 15. septembra ob 20. in 16. septembra ob 16. uri — francoski film AGENTI LJUBIJO STRELJANJE. Kriminalka. V glavni vlogi Roger Hanin.
- 16. septembra ob 20. uri — angleški film ZIMA ENEGA LEVA. Spektakel. V glavni vlogi Peter O'Toole.
- 17. septembra ob 20. uri — francoski film VDOVA COUDERC. Drama. V glavni vlogi Alain Delon.
- 20. septembra ob 20. uri — italijanski film OSLADKANA PIŠTOLA. Western. V glavni vlogi James Parker.
- 22. septembra ob 20. uri — ameriški film CRNI IZZIV. Drama. V glavni vlogi James Earl Jones.
- 23. septembra ob 16. in 20. uri — francoski film ŽANDAR GRE V POKOJ. Komedija. V glavni vlogi Louis De Funes.
- 24. septembra ob 20. uri — danski film JAZ ŽENSKA, III. del. Erotični. V glavni vlogi Gun Falck.
- 27. septembra ob 20. uri — ameriški film TOPOVI ZA CORDOBO. Western. V glavni vlogi George Peppard.
- 29. septembra ob 20. uri — italijanski film TABU. Dokumentarni film, ki prikazuje navade in življenje na Orientu.
- 30. septembra ob 16. in 20. uri — angleški film ESKADRILA SMRTI. Vojni film. V glavni vlogi David Mac Calum.

Umetniška doživetja v Zelšah

Nadaljevanje s 7. strani

Koncerti so zaozri v koncertno ledino pri nas — in povsem uspeli. Navdušili so poslušalce, ki so zlasti dobro obiskali prvi, drugi in peti koncert. Vsekakor je vokalna, solistična in zborovska umetna in narodna pesem za uvajanje glasbenega življenja bolj primerna, čeprav je tudi instrumentalna glasba v komorni zasedbi in v takem prostoru izbrana in privlačna. Tudi »disciplina« obiskovalcev je bila prav dobra; čeprav so bile ob cerkvi stojnice s pijačo in okrepcili.

Morda bi bilo ob prihodnjih prireditvah v tem lepem okolju le dobro omeniti, da bi bili na mestu kratki, zgoščeni komentarji o predvajanih delih in avtorjih. Naša koncertna publika po večini ni tako glasbeno izobražena, da bi bilo to odveč. Programi so bili primerni, morda se je zdela vstopnina malce previsoka (30 din).

Žal smo opazili na koncertih premalo mlajših gostov — naših akademikov, srednješolcev in mladine iz delovnih vrst, ki bi prislunhili glasbi in bi se ob njej izobraževali in plemenitili.

»Glasba nam pomaga«, je pel veliki Gallus (naš največji renesančni glasbenik, po katerem imamo najvišje glasbeno priznanje in odlikovanje — Gallusovo plaketo.) Pomaga nam premagovati golo vsakdanjost, naše nemirno hlastanje za materialnimi dobrinami, da ob tem pozabljammo na žive vrele lepote in globlje človeške in umetniške govore, kot so jo govorili, izpovedovali v zvokih in barvah — in jo še izpovedujejo umetniki vseh vrst — in vseh časov.

Naša obveznost in naša nujnost pa je, da jim prislunhemo in jih tudi vzljubimo. Morda bo tako postal polnejši in bogatejši naš delovni vsakdanjik.

B. Breclj

Zbor brigade pred odhodom na delovno akcijo

Letos organizirana smuka

SMUCARSKI KLUB CERKNICA ZAČEL Z DELOM

Julija letos ustanovljeni Smučarski klub Cerknica je že pričel z delom. Tako so se na nedavni seji upravnega odbora kluba člani odgovorili o izpeljavi posameznih oblik na podlagi usmeritev, ki jih je dal ustanovni občni zbor.

Okvirno so se dogovorili za finančni načrt. Dohodke, ki jih delijo na one, ustvarjene z lastnim delom, in druge, ki jih pričakujejo od občinske zveze za telesno kulturo Cerknica, so tudi razporedili na prepotrebne in zares samo nujne izdatke za nemoteno delo kluba. Trenerji so dobili nalogo organizirati suhe treninge; kar 90 kondicijskih treningov so se zavezali imeti, tem pa bodo sledili treningi na snegu, ki jih bo 30, poleg njih pa še najmanj 15 tekmovalj.

Razdeljene so bile tudi zadolžitve za pridobivanje članstva. Vsak, kdor bo hotel postati član kluba, bo izpolnil posebno prijavnico, jo podpisal in vplačal članarino za leto vnaprej. Na podlagi tako izpolnjene prijavnice bo dobil tudi izkaznico člana kluba. Člani kluba se delijo na cibane in pionirje, ki bodo imeli enotno članarino, ki je bolj simbolična, saj znaša le 12 dinarjev na leto, mladinci bodo plačevali 40 dinarjev letne članarine, medtem ko bo članarina za rekre-

NASI UPOKOJENCI

6. julija letos je odšel v zaslužni pokoj delavec v Tovarni pohoštva Martinjak tovariš Stojan MILAKOVIČ.

V tovarni je bil zaposlen od leta 1967 kot delavec na skladišču surovin. Še prej je delal na Bazenski žagi.

Želimo mu še veliko srečnih in zdravih let!

Delovna skupnost TP Martinjak

Brestov obzornik, glasilo kolektiva Brest Cerknica. Odgovorni urednik Božo LEVEC. Ureja uredniški odbor: Tone KEBE, Božo LEVEC, Tone LOVKO, Franc MLAKAR, Stanka MEKINDA, Danilo MLINAR, Ivan NAJGER, Alojz OTONIČAR, Janez PRAPROTNIK, Miha SEPEC, Ivan SKRABEC in Zdravko ZABUKOVEC. Tiska Železniška tiskarna v Ljubljani.

Delovne akcije oživljajo

SAMOUPRAVLJANJE TUDI V MLADINSKIH DELOVNIH BRIGADAH

Uradno se je naša mladinska delovna brigada imenovala »Mladinski delovni kamp maršal Tito-Kumrovec 1973«. To je bila prva mladinska delovna brigada, organizirana povsem na samoupravnih načelih. Običajne, že vnaprej določene komandante in komandirje so zamenjali predsedniki, ki so bili izvoljeni na prvem zboru brigadirjev. Tudi v življenju brigade so veljali samoupravni odnosi. Pravilnik, stroškovni in delovni program akcije smo po izčrpnih razpravi z nekaj spremembami sprejeli na zboru brigadirjev.

Akcija je bila zveznega pomena, saj so v njej sodelovali mladi vseh narodnosti iz naše države. Kot gostje so sodelovali tudi trije študentje iz Francije. Delala je na gradnji vodovoda in električnega voda, kar je zelo pomembno pri gradnji Doma borcev in mladine. V akciji so sodelovali tudi pripadniki jugoslovanske ljudske armade z mehanizacijo, s katero so uspeli končati zemeljska dela in izkopati temelje doma.

Življenje v brigadi je bilo zelo pisano. Šest in pol ure dnevnega dela v blatnem vodovodnem jarku nas ni toliko izčrpalo, da ne bi v popoldanskem času organizirali različnih športnih tekmovanj v košarki, nogometu, rokometu ali šahu. Ta tekmovanja so tekla med delovnimi skupinami naše brigade ali pa smo tekmovali z gostujočimi brigadami s Kozjega ali Save pri Zagrebu. Nekajkrat je zadonela pesem ob ognju, pri Sotli, seveda v večernih urah. Tudi vonj po pečenih ribah je razjezil prenekaterega osamljenega ribiča, ki je v nočnih urah poskušal srečo z namanjanjem trnka v tolmun Sotle.

Slovo od tovarišev je bilo enkratno in nepozabno. Vsi smo si obljubili, da se prihodnje leto dobimo v istem kraju z istimi cilji.

I. Najger

V našem glasilu smo že dostikrat opozarjali na vrsto nemarnosti in nepravilnosti, ki kvarijo videz našega malega mesta. Žal, največkrat brez uspeha. Ena izmed častnih izjem je Kmetijska zadruga. V prejšnji številki smo objavili sliko njenega napisa, ki ga ni bilo, in danes se blesti na njeni prodajalni lep nov napis. Vredno posnemanja!

I. Urbas

Pred nedavnim je bil prijateljski dvoboj balinarjev. Zmagal je Javor pred drugo Brestovo ekipo, Gradiščem in najboljšim moštvom Bresta